

Program PO

**Polska zasługuje na
cud gospodarczy**

**Platforma
Obywatelska**

By żyło się lepiej. Wszystkim!

**BY ŻYŁO SIĘ LEPIEJ.
WSZYSTKIM!**

**Program wyborczy
PLATFORMY OBYWATELSKIEJ**

Warszawa 2007

Spis treści

<i>Donald Tusk, Polska zasługuje na cud gospodarczy</i>	4
<i>Bronisław Komorowski, Wstęp do programu PO</i>	6
Deklaracja Ideowa Platformy Obywatelskiej	7

By żyło się lepiej. Wszystkim

Program Platformy Obywatelskiej (październik 2007)

1. Państwo silne, tanie i przyjazne	10
2. Polska dbająca o wolność i bezpieczeństwo obywateli	17
3. Polska silna, oparta na własności i sprawiedliwości	19
4. Polska zdrowych finansów i niskich podatków. Nowoczesna gospodarka	23
5. Polska zdrowa	34
6. Polityka społeczna: rodzina, praca, solidarne społeczeństwo	40
7. Bezcenny kapitał – sektor wiedzy	50
8. Polska w Europie. Polityka regionalna, spójność i wzrost	55
9. Polska w Europie. Odpowiedzialność za polską wieś	59
10. Media elektroniczne – wyzwanie cywilizacyjne	66
11. Polska w Europie. Kultura narodowa, dziedzictwo, polityka kulturalna	69
12. Silna i bezpieczna Polska w Unii Europejskiej	74

Polska zasługuje na cud gospodarczy

Donald Tusk, Przewodniczący PO RP

Co pewien czas zdarzają się w Polsce wybory, które mają fundamentalne znaczenie. Wiążą się zwykle z bardzo konkretnym wyzwaniem, konkretną szansą, którą można wygrać lub przegrać. W roku '89 wybieraliśmy wolność. Udało się, pamiętam dobrze to wzruszenie. Polacy poprzez świadomą demokratyczną decyzję uzyskali niepodległość i demokrację. Kolejnym fundamentalnym wyborem było referendum w sprawie przystąpienia do Unii Europejskiej. Znów Polacy, wbrew namowom wielu polityków, okazali swą mądrość i bardzo świadomie, zdecydowanie i jednoznacznie zapewnili Polsce miejsce wśród najlepiej rozwiniętych państw świata.

Dzisiejszy wybór jest równie łatwy do zdefiniowania. W dniu październikowych wyborów Polacy muszą zdecydować, czy chcą zachodnioeuropejskiego poziomu życia, sprawnej organizacji i demokratycznych standardów czy wolą kłótnie, bałagan i wschodnioeuropejski model „demokracji”. Nadszedł doniosły moment, dziś, pierwszy raz, stawką wyborów jest po prostu dobrobyt.

Po wyborach, jeśli Platforma Obywatelska wygra i tym samym otrzyma od Polaków mandat do rządu, proponujemy ogólnonarodowy pakt na rzecz Narodowego Programu Wielkiej Budowy, porozumienie wszystkich sił politycznych. Proponuję, żeby 22 października zawrzeć pakt, którego celem będzie realizacja polskiego cudu gospodarczego, nic więcej, nic mniej. Zgódźmy się na podstawowe założenia, które go warunkują. Rozmawiajmy o nich już teraz, w kampanii. Nie ma lepszego i uczciwszego tematu. Platforma i ja osobiście jesteśmy gwarantem, że będą one obowiązywać również po wyborach.

Efektom będą autostrady, drogi szybkiego ruchu, mosty, wiadukty, mieszkania, stadiony, ale także rozwój mniejszych miast i miejscowości. Wyrównywanie warunków życia na wsi i przywrócenie opłacalności produkcji rolnej. Dostosowanie edukacji do wyzwań współczesności. Zmiana systemu opieki zdrowotnej z niewydolnego ustroju pracy niewolniczej lekarzy i pielęgniarek na sprawdzony na Zachodzie mechanizm, dający pacjentowi prawo wyboru ubezpieczyciela i łatwy dostęp do specjalistów, a służbie zdrowia normalne warunki i płace. Zlikwidujemy wreszcie gmatwaninę niepotrzebnych przepisów,

pozwoleń, zakazów, koncesji, ustaw. Proponujemy wszystkim siłom politycznym, z prawa i z lewa – dajmy Polakom zachodnioeuropejski dostatek i stabilność.

Państwo to ludzie, a ojczyzna to ich marzenia. Władza, politycy i urzędy są tylko po to, żeby pomagać ludziom w realizacji ich zamierzeń. Ja znam marzenia swoich dzieci, są dla mnie tak samo święte jak dla wszystkich innych rodziców w Polsce, wiem, że nie możemy ich zawieść, że musimy im zbudować normalny europejski kraj.

Ja i cała Platforma Obywatelska jesteśmy gotowi na rozmowę i umowę z każdym, kto przyłączy się do planu wielkiej budowy, kto rozumie, że dziś przyszedł czas na polski cud gospodarczy. Wstępem do tej rozmowy o Polsce jest niniejszy program: propozycja Platformy Obywatelskiej dotycząca tego, co należy zrobić, żeby w Polsce nastąpił cud gospodarczy.

Donald TUSK

Wstęp do Programu PO

Bronisław Komorowski, wiceprzewodniczący PO, koordynator prac programowych Konferencji Programowej PO RP

Polska jest państwem wolnych obywateli. Dzięki odwadze wielkiego ruchu „Solidarność”, dzięki mądrości wielu Polaków odzyskailiśmy tę wolność w 1989 roku. Udało się nam zbudować państwo niepodległe, demokratyczne, państwo wolnego rynku, państwo zrywające więzy pojałtańskich uzależnień, państwo integrujące się z Zachodem, z Europą. Tym naszym wielkim narodowym osiągnięciem towarzyszyły różne słabości, błędy i potknięcia, ale główny kierunek przemian był i jest zdecydowanie słuszny. Chcemy więc naprawy a nie destrukcji państwa, chcemy umocnienia a nie osłabienia demokracji i wolnego rynku, chcemy szybszego marszu ku zachodnim standardom życia i rozwoju – by wszystkim w Polsce żyło się lepiej. Byśmy zdołali zrealizować wielki narodowy cel, jakim jest dogonienie peletonu państw tzw. Starej Unii Europejskiej. Byśmy mogli wykorzystać te parę lat szczególnej szansy, jaką dają pierwsze lata naszego członkostwa w UE. Te wielkie narodowe cele możemy osiągnąć tylko razem, tylko wspólnie – wszyscy! Nie zgadzamy się więc na dzielenie Polski na liberalną i solidarną, Polaków na bogatych i skazanych na ubóstwo, na „wykształciuchów” i „ciemny lud”, na III i IV RP! Na to sztuczne dzielenie i konfliktowanie Polski i Polaków odpowiadamy – Polska jest dobrem wspólnym, jest wspólną dumą i wspólną pracą. To PO prostu POLSKA!

W tym duchu prowadziliśmy prace nad programem Platformy Obywatelskiej. Wiosną bieżącego roku przeprowadziliśmy kilkanaście konferencji programowych, zorganizowaliśmy wiele wewnętrznych i publicznych debat. Dziś przedstawiamy nasz dorobek w przekonaniu, że zbliża się czas łączenia a nie dzielenia, czas pracy a nie burzenia, czas ładu a nie kolejnych rewolucji. Przedstawiamy w przekonaniu, że dobra modernizacja Polski może i powinna przebiegać w zgodzie z polską tradycją, polskim umiłowaniem wolności, w zgodzie z tradycyjnym systemem wartości, opartym o współpracę podstawowych wspólnot: rodziny, narodu, społeczności lokalnych, państwa, kościołów i organizacji społecznych.

By żyło się lepiej! Wszystkim.

Bronisław KOMOROWSKI

DEKLARACJA IDEOWA PLATFORMY OBYWATELSKIEJ

Przyjęta przez Klub Poselski Platforma Obywatelska w dniu 21 grudnia 2001 r.

Tworzymy Platformę Obywatelską w imię wspólnej wiary w sens i możliwości dobrej polityki we współczesnym świecie. Na progu trzeciego tysiąclecia pragniemy uwolnić energię Polaków, by czerpać dumę z godnego miejsca Rzeczypospolitej w jednoczącej się Europie.

1. POLITYKA W SŁUŻBIE CZŁOWIEKA

Platforma Obywatelska zrodziła się z protestu przeciwko złej polityce. Dobra polityka pozostaje w służbie człowieka, nie zaś jakiegokolwiek doktryny lub interesu. Polityka łączy się z moralnością tylko tam, gdzie pielęgnowane są cnoty obywatelskie. Gdzie patriotyzm stawiany jest ponad walkę o partyjne interesy. Gdzie autorytet państwa wymusza bezwzględne przestrzeganie prawa, także przez rządzących. Gdzie roztropność nakazuje powściągać grupowe spory. Zaś honor ceniony jest bardziej niż spryt.

Platforma Obywatelska chce przywrócić blask tradycyjnym ideałom republikańskim. Ideałowi Państwa jako dobra wspólnego i skutecznego strażnika sprawiedliwości oraz bezpieczeństwa. Ideałowi obywatela – jako osoby wolnej i odpowiedzialnej za los swój i swojej rodziny.

2. FUNDAMENT WARTOŚCI

Fundamentem cywilizacji Zachodu jest Dekalog. Wierzymy wspólnie w trwałą wartość norm w nim zawartych. Nie chcemy, by Państwo przypisywało sobie rolę strażnika Dekalogu. Ale Państwo nie może pozwalać, by jedni – łamiąc zawarte w nim zasady – pozbawiali w ten sposób godności i praw innych albo deprawowali tych, którzy nie dojrżeli jeszcze do pełnej odpowiedzialności za swoje życie. Dlatego zadaniem Państwa jest roztropne wspieranie rodziny i tradycyjnych norm obyczajowych, służących jej trwałości i rozwojowi. Dlatego prawo winno ochraniać życie ludzkie, tak jak czyni to obowiązujące dziś w Polsce ustawodawstwo, zakazując również eutanazji i ograniczając badania genetyczne. Zadaniem polityki jest ciągle wytyczanie granic, których przekroczenie przez

człowieka lub grupę ludzi wystawia całą wspólnotę na niebezpieczeństwo. Ale także granic władzy publicznej, których przekroczenie narusza autonomię jednostki. Dobra polityka potrafi obronić obywateli przed anarchią i prywatą.

3. PLATFORMA – RUCH OTWARTY

Tworzymy partię polityczną, by móc wspólnie uczestniczyć w demokratycznych wyborach do parlamentu i samorządu terytorialnego. Demokracja potrzebuje partii politycznych. Ale wiemy zarazem, że partyjniactwo uczyniło wiele zła we współczesnej Polsce. Partie wypełniają zaledwie niewielką część aktywności publicznej Polaków.

Dlatego Platforma Obywatelska chce być miejscem spotkania i wspólnej aktywności dla uczestników zaprzyjaźnionych stowarzyszeń i organizacji, dla ludzi dzielących nasze ideały, lecz poświęcających się nie działalności politycznej, ale pracy w swoim zawodzie lub środowisku. Nie chcemy i nie będziemy budować zamykającej się organizacji własnego aparatu. Dlatego chcemy, by władze Platformy były w rękach tych, których Polacy obdarzyli zaufaniem i mandatem wyborczym.

4. UWOLNIĆ ENERGIĘ POLAKÓW

„Zdolność człowieka do inicjatywy i przedsiębiorczości stanowi źródło bogactwa społecznego, zaś wolny rynek jest najbardziej skutecznym narzędziem wykorzystywania zasobów i zaspokajania potrzeb”. Te słowa Jana Pawła II, pochodzące z encykliki *Centesimus Annus* (IV, 32, 34), dobrze wyrażają nasze przekonanie o wartości twórczego i aktywnego wysiłku człowieka w procesie gospodarczym. Nie na darmo Platforma postawiła sobie za cel uwolnić energię Polaków.

Niestety, po 12 latach niepodległości, Polska znowu przestała doganiać uciekający w szybkim rozwoju świat. Polskę ogarnia fala stagnacji i niewiary w przyszłość. Główną przyczyną jest paraliżowanie rozwijającej się przedsiębiorczości i obywatelskiej inicjatywy przez biurokrację, złe prawo i grupowe interesy związków zawodowych. Nie ma innej drogi do szybkiego rozwoju i dobrobytu jak powrót do idei wolności. Nie ma innej skutecznej polityki gospodarczej – jak

polityka konkurencji, ochrony własności prywatnej i twardego rozprawienia się przez państwo z przyczynami paraliżu przedsiębiorczości.

5. BYĆ POLAKIEM W ZJEDNOCZONEJ EUROPIE

Platformę Obywatelską zrodziło także nasze wspólne marzenie o zjednoczonej Europie. Obecność Polski w procesie budowania Unii Europejskiej traktujemy jako postulat wynikający z dogłębnego zrozumienia polskiego interesu narodowego we współczesnym świecie i racji stanu naszego Państwa. Obecność ta otworzy przed nami nowe możliwości unowocześnienia Państwa, poprawy jakości życia ludzi, a także pogłębienia narodowej tożsamości i współodpowiedzialności za losy Europy. Stąd miłość i poświęcenie dla Ojczyzny, znajomość polskiej historii i kultury, wreszcie świadome przenoszenie narodowej i rodzinnej tradycji – to szczególnie doniosłe zadania dla naszego pokolenia. Pokolenia, które jako pierwsze stanęło przed szansą wprowadzenia Polski na równych prawach do tworzącej się unii narodów europejskich.

BY ŻYŁO SIĘ LEPIEJ. WSZYSTKIM

Program Platformy Obywatelskiej, październik 2007

1. PAŃSTWO SILNE, TANIE I PRZYJAZNE

Polska potrzebuje nowoczesnej wizji silnego państwa zdolnego do sprosta-
nia wyzwaniom rozwojowym XXI wieku. Takiej wizji, która uchroni Rzecz-
pospolitą od ponownego osunięcia się w cywilizacyjną i gospodarczą przepaść,
a poprzez wyobcowanie w Unii Europejskiej uczyni z naszego kraju słabe pań-
stwo postsowieckie, targane konfliktami społecznymi, z których dziś rządzący
czynią najważniejsze narzędzie utrzymania władzy.

Potrzebna jest nowa koncepcja suwerenności państwowej w warunkach przy-
należności do Unii Europejskiej. Niezbędny jest wiarygodny program i sposób
komunikacji społecznej, zdolność do wzięcia odpowiedzialności za Państwo.
Wymaga to myślenia i działania w duchu idei społeczeństwa obywatelskiego,
z odwołaniem się do kategorii interesu narodowego, a także wzmocnienia po-
czucia tożsamości lokalnej i regionalnej. Po to by uruchomić energię społecz-
ną oraz indywidualne szanse każdego z nas. Część z proponowanych poniżej
zmian wymaga nowelizacji Konstytucji RP.

○ Zaproponujemy nową polską doktrynę suwerenności państwowej, która
będzie definiować i pozwalać skutecznie realizować polskie interesy narodowe
w nowych warunkach, wyznaczanych przez procesy globalizacji, rozwoju tech-
nicznego, cywilizacji informacyjnej oraz przynależności do Unii Europejskiej.
Polski niepodległej i odważnej, nie na klęczkach ani obrażającej się z powo-
du kompleksów rządzących. Beneficjentem nowej doktryny suwerenności będą
obywatele – obecne i przyszłe pokolenia Polaków. Nowa doktryna doprowadzi
również do wzmocnienia sił organicznych naszego kraju w każdej sferze życia
gospodarczego i społecznego, także w sferze kulturowo-edukacyjnej. Wzmoc-
nimy potencjał instytucjonalny Państwa, skuteczność rządu na różnych obsza-
rach polityki wewnętrznej, zagranicznej i europejskiej. Stworzymy mechanizmy
pozwalające na racjonalne zarządzanie zasobami administracji publicznej,
co będzie prowadzić do skokowej poprawy jakości jej pracy i radykalnego obni-
żenia jej kosztów.

Państwo Polskie będzie lepiej zorganizowane – dla obywateli. Aby stali się oni wreszcie rzeczywistymi domownikami naszego kraju, z poczuciem wpływu na sprawy publiczne. Administracja będzie przyjazna i pomocna w załatwianiu spraw, z którymi przychodzą obywatele oczekujący wsparcia, inwestorzy czy przedsiębiorcy.

○ Rząd Platformy Obywatelskiej zadeklaruje nową umowę społeczną rządu z samorządem dla przeprowadzenia rozległego programu decentralizacji – samorząd nie może być jak dziś jedynie przedmiotem manipulacji ze strony centrum. Taka umowa, zaakceptowana przez społeczność i władze lokalne oraz regionalne powinna dać impuls do skokowego wzrostu aktywności obywatelskiej i wykorzystania ogromnego potencjału rozwojowego, jaki tkwi w samorządzie lokalnym i regionalnym. Decentralizacja nie jest jedynie aktem dobrej woli władzy centralnej, lecz staje się koniecznym, cywilizacyjnym warunkiem właściwego zarządzania sprawami publicznymi i skutecznej dbałości o polski interes narodowy. Idea państwa pomocniczego oznacza w tym wypadku umocnienie zdolności wspólnot lokalnych i regionalnych do administrowania swoimi sprawami.

Chodzi o decentralizację rozumianą jako gwarancja rozwoju lokalnego i regionalnego, co oznacza wzmocnianie źródeł rozwoju kraju w ogólności, oraz jako instrument zarządzania sprawami publicznymi. Decentralizacja wzmocnia też moc decyzyjną władzy centralnej. Dopiero w takich warunkach ustrojowych rząd jest w stanie zajmować się programowaniem polityki państwowej i jej skuteczną realizacją, skupiając się na sprawach i problemach rzeczywiście istotnych z punktu widzenia interesu narodowego.

Powrót do realizacji programu decentralizacji i jego intensyfikacja jest konieczna, aby uruchomić wielki potencjał społeczny i przedsiębiorczość Polaków. Wymaga to:

- po pierwsze wzmocnienia podstaw majątkowych samorządu oraz znacznej decentralizacji dyspozycji środkami publicznymi na rzecz samorządów, m.in. poprzez radykalne zwiększenie udziału samorządów w podatkach centralnych, także pośrednich;
- z drugiej strony niezbędne jest podjęcie pilnych prac państwowych nad standardami wykonywania zadań publicznych prowadzonych przez samorząd;

- po trzecie – potrzebne są rozwiązania ustrojowe wspomagające zdolność samorządów do ponoszenia coraz większej odpowiedzialności za stan spraw publicznych.

Obecnie samorząd otrzymuje coraz więcej zadań, ale bez wystarczających pieniędzy na ich realizację. Ten stan jest nie do utrzymania, np. w Polsce lokalnej trwa kryzys w sferze oświaty, pomocy społecznej, ochrony zdrowia, drogownictwa itp. Kryzys finansowy szczególnie dotyka powiaty ziemskie, które odpowiadają za realizację licznych i drogich usług publicznych, a przecież powinny także podejmować działania na rzecz rozwoju lokalnego w skali ponadgminnej. Niezdolność powiatów do współfinansowania zadań tego rodzaju uniemożliwia im korzystanie ze środków UE, co już obecnie prowadzi do znaczącego upośledzenia pod tym względem Polaków żyjących poza dużymi miastami. Dotyczy to ponad 50 procent obywateli naszego kraju.

Platforma Obywatelska będzie dążyć do wzmocnienia majątkowych podstaw działania samorządu województw i samorządu lokalnego, poprzez przekazanie na ich rzecz dalszych źródeł dochodów publicznych oraz mienia państwowego i licznych instytucji (w tym także funduszy, agencji i przedsiębiorstw państwowych ogólnego znaczenia gospodarczego), mających znaczenie dla rozwoju regionalnego i lokalnego.

Wprowadzenie standardów wykonywania zadań publicznych wzmocni i urealni pozycję obywatela jako odbiorcy świadczeń administracyjnych i usług publicznych oraz pozwoli na ograniczenie zadań zleconych i dotacji celowych i przekształcenie większości z nich w zadania własne. Wprowadzenie standardów umożliwi kontrolę samorządu na gruncie kryterium legalności, po wtóre zaś nastąpi zbilansowanie zadań i środków przyznawanych na ich realizację. Dyskusji wymaga, czy wtedy samorząd, zwłaszcza na uboższych terenach, dofinansowany zostanie właściwie obliczaną subwencją ogólną (bez ograniczeń w kształtowaniu struktury wydatków), czy też np. utworzony zostanie krajowy samorządowy fundusz wyrównawczy.

W płaszczyźnie ustrojowej niezbędna jest stabilizacja podziału administracyjnego państwa, bez czego jest nie jest możliwe zaangażowanie lokalnych społeczności w realizację przedsięwzięć rozwojowych, skoro wciąż nie jest jasne, czy dana gmina albo powiat nie zostanie zlikwidowana lub przyłączona do sąsiedniej jednostki terytorialnej. Struktura terytorialna Polski jest prawidłowa –

w samorządzie lokalnym została oparta na naturalnych, tradycyjnych strukturach funkcjonalno-przestrzennych z miastami różnej wielkości jako centrami lokalnymi; ich siatka ukształtowała się już w końcu XIX w. Dzisiejsza wielkość powiatu ziemskiego (przeciętnie ok. 80 tys. mieszkańców) gwarantuje możliwość dobrej organizacji lokalnego życia zbiorowego, a jednocześnie mapa powiatowa nie generuje konfliktów społecznych, co samo w sobie jest wartością nie do przecenienia. Należy też podkreślić, że dla uboższych rejonów kraju właśnie mapa powiatowa stanowi podstawową gwarancję dostępu obywateli do instytucji oraz usług publicznych, i w tym sensie jest ona istotnym narzędziem solidaryzmu społecznego. Platforma Obywatelska uważa, że nie należy podważać tej struktury; być może jedynie trzeba stwarzać zachęty dla konsolidacji mniejszych miast na prawach powiatu z okalającymi powiatami ziemskimi, jednakże nie poprzez wchłonięcie takiego miasta przez powiat, lecz w ramach konstrukcji wspólnych władz dla miasta na prawach powiatu i powiatu ziemskiego.

Platforma Obywatelska będzie dążyć do tego, by wszystkie miasta „prezycenckie” (powyżej 50 tys. mieszkańców) uzyskały status miast na prawach powiatu, z jednoczesną konsolidacją na tym poziomie władz miasta i powiatu. Rozwiązanie to bardzo zwiększy zdolność rozwojową skonsolidowanych jednostek, a przy tym nie naruszy samodzielności gmin z terenu powiatu. Większym aglomeracjom miejskim proponujemy rozwiązania metropolitalne, umożliwiające programowanie rozwoju w skali całej aglomeracji miejskiej, bez naruszania kompetencji „regularnych” władz samorządowych (miast, gmin wiejskich i powiatów) z terenu aglomeracji.

Platforma Obywatelska będzie dążyć do zwiększenia wpływu gmin na pracę powiatu. Dlatego wydaje się korzystne, aby – obok radnych – w skład rady powiatu z mocy prawa wchodził także wójtowie i burmistrzowie z danego terenu. Powiat powinien być określony nie tylko jako wspólnota mieszkańców, ale także jako związek gmin z terenu powiatu.

Konieczne jest stworzenie mechanizmów finansowych (płacowych) pozwalających zatrzymać w administracji samorządowej pracowników wysokiej klasy.

Wszystkie te rozwiązania mają radykalnie zwiększyć efektywność demokracji lokalnej i regionalnej oraz zdolność samorządu do działania na rzecz rozwoju.

○ Usprawnimy organizację władzy ustawodawczej i procesu legislacyjnego. Konieczne jest wzmocnienie i podniesienie jakości działania aparatu legislacyjnego rządu i Parlamentu. Działania te powinny prowadzić do uproszczenia systemu prawnego oraz poprawy jego wewnętrznej spójności i przejrzystości. W szczególności potrzebne jest odpartyjnienie Senatu tak, aby mógł on w procesie legislacyjnym rzeczywiście pełnić istotną rolę stabilizującą i korygującą. Dokonamy przeglądu systemu prawnego i ograniczenia zakresu rządowych aktów wykonawczych do ustaw, z czym winien wiązać się wzrost roli prawa miejscowego, stanowionego przez sejmiki województw i samorząd lokalny – jako konsekwencja przyjęcia rozwiązań decentralistycznych. Przeanalizujemy praktykę legislacyjną implementacji w Polsce przepisów prawa europejskiego, aby wyeliminować regulacje dublujące przepisy europejskie bezpośrednio obowiązujące, co niekiedy prowadzi do stanowienia rozwiązań sprzecznych z prawem europejskim.

○ Wzmocnimy mechanizmy koordynacji poziomej pracy rządu i administracji rządowej. W ostatnim dziesięcioleciu zostały poczynione daleko idące kroki na rzecz wzmocnienia pozycji Prezesa Rady Ministrów jako kierownika Rady Ministrów i zwierzchnika administracji rządowej. Wciąż jednak szwankują mechanizmy koordynacji. Doprecyzujemy rolę gabinetów politycznych ministrów oraz dyrektorów generalnych i wzmocnimy ich współpracę z kancelarią i gabinetem Premiera rządu.

Skoordynujemy i wzmocnimy obsługę merytoryczną urzędów państwowych, poprzez wyodrębnienie służb (korpusów) we wszystkich dziedzinach obsługi rządu i ministerstw, a także urzędów centralnych i urzędów wojewódzkich, takich jak służba legislacyjna rządu, służba prawna, służba zamówień publicznych, służba audytu wewnętrznego, służba kadr i szkolenia itd. Polska jest bodaj jedynym dużym krajem europejskim, w którym nie ma agendy rządowej odpowiedzialnej za zarządzanie zasobami administracji publicznej i jej rozwój instytucjonalny. Stworzymy przejrzyste mechanizmy analizy i zarządzania zasobami administracji rządowej: kadrowymi, organizacyjnymi, finansowymi, majątkowymi. Doprowadzi to do racjonalizacji zasobów, podniesienia kompetencji i radykalnego ograniczenia kosztów administracji. Konieczne jest ograniczenie uprawnień wojewody, dziś będącego politycznym i administracyjnym konkurentem samorządu. Do zadań wojewody – poza reprezentowaniem rządu w woje-

wódcztwie, powinno należeć sprawowanie nadzoru nad samorządem terytorialnym, sprawy porządku publicznego i bezpieczeństwa zbiorowego. Uprawnienia koordynacyjne w powiatach powinny przysługiwać staroście, a w miastach na prawach powiatu – prezydentowi. Zlikwidujemy nieefektywne agencje oraz fundusze celowe, a środki finansowe pozostające w dyspozycji tych funduszy wprowadzimy do budżetów władz publicznych różnych szczebli.

○ Służba cywilna

Jednym z najbardziej rażących błędów ustrojowych ostatniego okresu jest złamanie zasady, że najwyższe stanowiska administracyjne należą do służby cywilnej. Prowadzi to do niebezpiecznego procesu opanowywania państwa przez niekompetentnych partyjnych aparatczyków, których celem nie jest dobro obywateli, a zabezpieczenie interesów ich politycznych mocodawców. Odbudujemy i rozszerzymy zakres działania apolitycznej służby cywilnej, z objęciem tymi zasadami także administracji samorządu terytorialnego. Wyraźnie rozdzielimy sfery: polityczną i administracyjną oraz partnerstwo tych dwóch segmentów służby publicznej w zarządzaniu publicznym. Oznacza to m.in. oddanie kierownictwa urzędami administracyjnymi w ręce służby cywilnej i odpowiedzialność tych kierowników przed rządzącymi politykami za profesjonalizm urzędników i ich wysoki poziom etyczny oraz gotowość urzędów do wykonywania zadań publicznych. Należy dążyć do zbudowania profesjonalnego korpusu wojewodów.

Przy wyposażaniu służby cywilnej w atrybuty stabilizacji zawodowej, jednocześnie niezbędne jest wprowadzenie odpowiedzialności – dyscyplinarnej i finansowej, ale także karnej, za skutki bezprawnych decyzji lub zaniechań.

Zero pobłażania dla korupcji w administracji i polityce.

Dla osób skazanych prawomocnymi wyrokami, należy zamknąć dostęp do służby publicznej w administracji państwowej i w samorządzie. Zakaz dotyczyć powinien radnych i burmistrzów, ministrów, posłów oraz senatorów.

○ Kodeks Wyborczy

Przeprowadzimy głębokie i kompleksowe zmiany w prawie wyborczym, których celem będzie zwiększenie dostępności wyborów: dwudniowe głosowanie, możliwość głosowania pocztowego, prawo do głosowania w miejscu pobytu (a nie zameldowania), w tym głosowanie za granicą lub przez pełnomocnika.

Rozwiązania większościowej ordynacji wyborczej i jednomandatowych okręgów wyborczych powinny być wprowadzone niezwłocznie w samorządzie, jeszcze przed najbliższymi wyborami w 2010 roku. W wyborach do Sejmu rozważamy zastosowanie ordynacji mieszanej, zasadniczo o charakterze większościowym, w okręgach jednomandatowych, zaś dla pozostałej, niewielkiej części miejsc mandatowych – można utrzymać ordynację proporcjonalną. Wprowadzimy bezpośrednio wybory starostów. Zlikwidujemy immunitet parlamentarny w dotychczasowym kształcie, nie eliminując zasady nietykalności osobistej posłów i senatorów.

○ Trzecia władza

Do najpoważniejszych, zlekceważonych problemów ustrojowych naszej transformacji należy, obok kwestii służby cywilnej, sfera sądownictwa powszechnego i to w dwóch aspektach: kariery sędziowskiej i statusu sędziego oraz statusu prokuratury.

Stanowisko sędziego powinno być ukoronowaniem kariery prawniczej. Należy uruchomić dostęp do zawodu sędziowskiego dla doświadczonych prawników różnych profesji (adwokaci, radcowie prawni, prokuratorzy). Wyłaniania być powinni przez specjalne komisje, reprezentujące przekrój zawodów prawniczych, zdolne ocenić predyspozycje i co najważniejsze – charakter kandydatów. Nominacja prezydencka jako konwencjonalny akt końcowy powinna pozostać.

Miejsce i rola Prokuratury powinny zostać na nowo zdefiniowane. Jak nigdy dotąd po 1989 roku prokuratura jest wykorzystywana w walce politycznej. Szczególnie widać to było, gdy ludzie Premiera aresztowali ludzi Prezydenta w imię niejasnych politycznych interesów. Oprócz złych intencji rządzących umożliwia to anachroniczny model usytuowania prokuratury. Patologię tworzy przekazanie prokuraturze (jeszcze w latach 50.) funkcji nadzorczych nad dochodzeniami i śledztwami. Te funkcje docelowo będzie pełnił sędzia śledczy. Rzeczą prokuratury winno być sporządzanie i popieranie aktów oskarżania przez sądami. Powinno to stanowić podstawę oceny prokuratorów i ich awansu zawodowego. Potrzebna jest zmiana struktury organizacyjnej i terytorialnej Prokuratury. Organem nadzorującym i stosującym areszt tymczasowy w ramach samodzielnie prowadzonego śledztwa może być w polskich warunkach tylko niezawisły sędzia. Rozłączenie funkcji Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego, będzie zwieńczeniem procesu naprawy systemu sprawiedliwości.

2. POLSKA DBAJĄCA O WOLNOŚĆ I BEZPIECZEŃSTWO OBYWATELI

Wolni obywatele i bezpieczne państwo to wartości będące podstawą działania Platformy Obywatelskiej. Naszym celem jest redukcja zagrożeń bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego przy wzroście poczucia bezpieczeństwa obywateli, bez nadmiernego ograniczania ich swobód i wolności. Przywrócenie rzeczywistej kontroli parlamentu nad służbami specjalnymi i stworzenie mechanizmów, które uniemożliwią ich wykorzystywanie w walce politycznej.

- Przeprowadzimy strategiczny przegląd bezpieczeństwa – audyt zagrożeń i zadań oraz kompetencji odpowiedzialnych służb. Określimy, w jakich wypadkach powinno się dążyć do zwiększenia, a w jakich do ograniczenia ich kompetencji. Audyt ten nie tylko określi zagrożenia związane z przestępstwami gospodarczymi, finansowymi oraz korupcją, ale wskaże też braki – dublowanie działalności służb oraz obszary umykające ich kompetencjom i działaniom.

- Stworzymy scentralizowany i skoordynowany system zwalczania najważniejszych zagrożeń bezpieczeństwa państwa, a zwłaszcza przestępczości zorganizowanej, korupcji, szpiegostwa oraz terroryzmu. Niezbędny będzie także samorządowy system ratownictwa, ochrony ludności oraz zarządzania kryzysowego i prewencji przestępczości pospolitej. Ponadto wprowadzimy sprawny system koordynacji i wymiany informacji, oparty na nowoczesnym, zintegrowanym systemie teleinformatycznym, rejestrach i bazach danych oraz teleinformatycznych systemach wspomaganie dowodzenia i zarządzania kryzysowego.

- Rozdzielimy MSWiA na dwa ministerstwa i wzmocnimy kompetencje ministra spraw wewnętrznych. Minister spraw wewnętrznych będzie odpowiedzialny za wszystkie zagadnienia związane z bezpieczeństwem wewnętrznym państwa (szpiegostwo, terroryzm czy zagrożenia interesów ekonomicznych). Obecnie zadania te realizuje szef Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Wyposażony w takie kompetencje i stosowne instrumenty minister spraw wewnętrznych odpowiadałby za bezpieczeństwo wewnętrzne państwa, nadzorując działania Policji, Państwowej Straży Pożarnej, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu i Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

○ Konieczne jest zwolnienie premiera od odpowiedzialności za służby specjalne, gdyż nie ma on fizycznych możliwości kontrolowania ich działań. Planujemy likwidację fikcyjnego stanowiska ministra koordynatora służb specjalnych. Zastąpi go sekretarz stanu w kancelarii premiera odpowiedzialny za koordynację wymiany informacji pomiędzy służbami i pracę analityczną na szczeblu rządu. Postulujemy wprowadzenie skutecznej kontroli parlamentarnej nad służbami specjalnymi poprzez nadanie Sejmowej Komisji ds. Służb Specjalnych uprawnień śledczych.

○ Zreformujemy policję. Będzie to możliwe poprzez zmianę funkcji i odbiurokratyzowanie Komendy Głównej oraz likwidację stanowisk dublujących się kompetencyjnie. Wzmocnimy finansowo i etatowo Centralne Biuro Śledcze. Wyłączone ze struktur policji Krajowe Centrum Informacji Kryminalnych stanie się instrumentem koordynowania pracy różnych służb i ścigania sprawców przestępstw w rękach ministra spraw wewnętrznych oraz analizowania zagrożeń bezpieczeństwa wewnętrznego państwa.

○ Ujednicimy i zmodernizujemy systemy teleinformatyczne i rejestry wspomagające zwalczanie przestępczości. W Polsce brakuje nowoczesnego ogólnokrajowego systemu informatycznego i łączności specjalnej – w tym mobilnej. Powoduje to powolną i skomplikowaną wymianę informacji pomiędzy służbami, co prowadzi do złej koordynacji działań służb bezpieczeństwa. Rejestry państwowe i ewidencja ludności powinny zostać uporządkowane. Należy zmodernizować i zintegrować je tak, aby ludzie nie musieli czekać w kolejkach, a obsługujący ich urzędnicy mieli szybki dostęp do niezbędnej informacji.

○ Zadbamy, aby zwiększanie uprawnień operacyjnych służb nie powodowało ograniczania praw obywatelskich. Wprowadzenie jasnej, ustawowej definicji czynności operacyjno-rozpoznawczych uniemożliwi stosowanie metod policyjnych do inwigilacji życia publicznego.

○ By zwalczyć korupcję, nieodzowne jest przyjęcie ponadpartyjnego paktu antykorupcyjnego, określającego metody walki z tym zjawiskiem. Musi on obejmować nie tylko działania organizacyjne, wykrywcze i procesowe, ale również prewencyjne. Doprowadzimy do integracji służby skarbowej i finan-

sowej w jednej policji finansowej na kształt włoskiej Guardia di Finanze, odpowiedzialnej za ochronę ekonomicznych interesów państwa, w tym za walkę z korupcją. Wprowadzimy elektroniczny obieg dokumentów w administracji oraz przetarg elektroniczny, co ograniczy uznaniowość komisji i ukróci tzw. ustawianie przetargów.

○ Doprowadzimy do wzrostu znaczenia i odpowiedzialności oraz samodzielności finansowej samorządów w systemie ochrony porządku publicznego i bezpieczeństwa powszechnego. Włączymy samorząd terytorialny w strukturę systemu bezpieczeństwa oraz wdrożymy model prowadzenia wspólnych działań w sytuacjach kryzysowych przez różne poziomy organów władzy publicznej. Dzięki połączeniu prewencji policyjnej ze strażami miejskimi czy gminnymi w jednolitą lokalną policję prewencyjną poprawimy skuteczność walki z bezprawiem. Nowa struktura zajmie się zapobieganiem przestępczości ulicznej oraz ściganiem sprawców tych przestępstw. Na jej działanie samorządy będą wpływać poprzez wyznaczanie zadań i stosowanie instrumentów finansowych. Lokalna policja prewencyjna jako część policji państwowej podlegać będzie nadzorowi komendantów wojewódzkich. Jej powstanie zostanie poprzedzone ogólnopolską debatą oraz konsultacjami społecznymi.

3. POLSKA SILNA, OPARTA NA WŁASNOŚCI I SPRAWIEDLIWOŚCI

stotnym elementem wolności obywatela jest wolność gospodarcza oparta na własności prywatnej. Instytucja państwa powstała dlatego, że ludzie uznali ją za najlepszego gwaranta ich wolności. Prawo do własności jest – obok prawa do życia i wolności – jednym z podstawowych praw człowieka i stanowi podstawę ładu prawnego, ekonomicznego i społecznego. Własność jest warunkiem wolności obywatelskiej.

Wielu Polaków wychowywanych w socjalizmie do dziś utożsamia własność prywatną i wolny rynek z zacofaniem, wyzyskiem i krzywdą. Dlatego niezbędna jest zmiana stosunków własnościowych lub formuł zarządzania spółdzielczości mieszkaniowej, zarządzaniu majątkiem skarbu państwa i majątkiem komunalnym.

○ Upowszechnienie własności wśród obywateli

Konieczne jest umocnienie w Polsce nowoczesnego modelu gospodarki wolnorynkowej opartego na własności prywatnej. Dokonać tego można poprzez zmianę stosunków własnościowych, aby możliwie jak największa liczba obywateli stała się właścicielami (mieszkań, domów, akcji, udziałów, zwracanego mienia etc.). Własność uczyni Polaków wolnymi i niezależnymi, a jednocześnie pozwoli im na efektywne włączenie się do procesów gospodarczych. To da szansę na stworzenie w naszym kraju licznej i silnej klasy średniej, która w rozwiniętych krajach wolnorynkowych stanowi fundament stabilnej gospodarki nastawionej na zwiększanie dobrobytu wszystkich obywateli.

○ Likwidacja użytkowania wieczystego gruntu

Użytkowanie wieczyste wprowadzono w Polsce w okresie, gdy ze względów doktrynalnych nie była możliwa sprzedaż gruntów państwowych. Wykorzystywano je, o czym przypomniał Trybunał Konstytucyjny, jako przywilej dla zasłużonych dla ówczesnego reżimu. Prawo to nie daje tej pewności co własność i wiąże się z rosnącymi opłatami. Władze samorządowe powinny upowszechniać prawo własności, pozwalając na sprawniejsze prowadzenie obrotu nieruchomościami gruntowymi. Konieczne jest też zabezpieczenie prawa własności i dziedziczenia przez właścicieli gruntów leżących na ziemiach odzyskanych po II wojnie światowej.

○ Przekształcenie praw spółdzielczych w prawo własności

Platforma Obywatelska przygotowuje rozwiązania ustawowe, aby spółdzielcze własnościowe i spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu przekształcić w prawo własności. Elementem tego procesu winno być odejście od dotychczasowego modelu wielkich, niewydolnych, oddalonych od mieszkańców spółdzielni mieszkaniowych na rzecz wspólnot mieszkaniowych i małych spółdzielni, w których mieszkańcy mają realny wpływ na podejmowane decyzje.

○ Mieszkania komunalne powinny być zbywane najemcom na ich wniosek za określoną bonifikatą, uzależnioną od okresu najmu. Podobnie mieszkania zakładowe, tyle że oprócz okresu najmu przy ustalaniu zniżki powinien być brany pod uwagę staż pracy w zakładzie pracy, który mieszkanie wybudował.

Przychód podatnika będący różnicą między wartością rynkową a odpłatnością poniesioną przy nabyciu mieszkań będzie zwolniony od podatku, a zbycie mieszkań komunalnych i zakładowych powinno mieć charakter powszechny.

○ Upowszechnienie własności w gminach: spółki komunalne

W gminach jako jednostkach administracyjnych oraz społecznościach lokalnych realizuje się gospodarka rynkowa. Dlatego należy promować spółki komunalne, które są znacznie bardziej wydajne niż zakłady budżetowe.

○ Zaproponujemy zmiany legislacyjne, dzięki którym godziwa i szybka zapłata za wywłaszczone mienie pozwoli na przyspieszenie koniecznych procesów inwestycyjnych. Jednocześnie zaś sprawi, iż wywłaszczeni nie będą się odwoływać od decyzji wywłaszczeniowych. Naprawi to sytuacje, gdzie pojęcie słusznego odszkodowania nie zostało dokładnie zdefiniowane, zaś procesy odszkodowawcze ciągną się latami, na ogół ze szkodą dla wywłaszczonego.

○ Wprowadzimy wieloletni plan prywatyzacyjny, oddzielając prywatyzację od planowania budżetowego. Określimy przeznaczenie przychodów z prywatyzacji na istotne dla obywateli cele, w tym np. zwiększenie wpływów na fundusz rezerwy demograficznej, by zabezpieczyć emerytury. Celem prywatyzacji winno być oddzielenie gospodarki od polityki (w tym likwidacja własności mieszanej, tj. prywatno-państwowej) oraz poprawa konkurencyjności sektorów gospodarki. Obecnie ponad 20 proc. PKB pochodzi od podmiotów z udziałem skarbu państwa. Udział ten musi się zmniejszyć do 10 proc.

○ W obszarze stanowiącym o bezpieczeństwie energetycznym i kluczowej infrastrukturze gospodarczej Polski zwiększyć należy uprawnienia regulacyjne państwa będące alternatywą dla własności państwowej. Formami prywatyzacji winny być preferowana sprzedaż poprzez giełdę i sprzedaż inwestorowi strategicznemu. Część spółek należy przekazać samorządom. Fundusze z ich prywatyzacji będą mogły przeznaczyć na realizację zadań własnych. Ważnym czynnikiem jest jawność i przejrzystość procedur przedprywatyzacyjnych i prywatyzacyjnych. Konieczny jest dostęp do informacji o prowadzonych postępowaniach przetargowych (z zachowaniem wymagalnej poufności) oraz obowiązek ujawniania podejmowanych decyzji wraz z podaniem kryteriów wyboru doradców i inwestorów.

○ W spółkach skarbu państwa wprowadzimy przejrzyste zasady nadzoru właścicielskiego i otwarty tryb powoływania członków zarządów i rad nadzorczych. Będą oni wyłaniani w jawnym konkursie, z określonymi zasadami (poprzez ogłoszenie naboru na listę kandydatów do RN). Niezbędne jest przestrzeganie, oprócz kryteriów merytorycznych, także warunków etycznych, takich jak brak konfliktu interesów, fachowość, apolityczność i niekaralność. Określimy cele polityki nadzoru właścicielskiego wraz z oceną efektywności działań członków rad nadzorczych. Zasadne jest ponadto wprowadzenie w spółkach skarbu państwa obowiązków informacyjnych, porównywalnych ze standardami rynku giełdowego. Publikowane winny być także opinie i zalecenia audytorów zewnętrznych. Należy doprowadzić do konsolidacji w rękach Ministerstwa Skarbu Państwa funkcji związanych z nadzorem właścielskim i zarządzaniem składnikami mienia państwowego, znajdującego się w gestii różnych resortów. Zasadne jest uzależnienie wynagrodzenia członków zarządu od osiągnięcia wyznaczonych celów finansowych i wzrostu wartości spółek. Aby było to możliwe, należy znowelizować ustawę kominową (docelowo znieść jej zapisy), ograniczającą w sposób nienaturalny i sprzeczny z regulacjami UE zarobki członków zarządów i rad nadzorczych.

○ Reprywatyzacja. Rozwiązanie problemu reprywatyzacji to nie tylko moralny obowiązek, ale również niezbędny krok do zapewnienia poczucia stabilności obecnych właścicieli, usprawnienie procesów gospodarczych i oddalenie niebezpieczeństwa dla budżetu, jakie stanowią nieustające procesy przed polskim i międzynarodowym wymiarem sprawiedliwości. Reprywatyzacja przyspieszy oderwanie się w sferze gospodarczej od powiązań peerelowskich. Obejmie wszystkie przypadki naruszeń prawa, tj. dotknięcia wadą niespójności aktów wyłączeniowych z ówczesnie obowiązującym porządkiem prawnym, niewykonania zobowiązań ustawowych państwa wobec obywateli w zakresie ich rekompensowania oraz niewłaściwego stosowania przepisów, w tym stosowania prawa wstecz. Tam, gdzie jest to jeszcze możliwe, należy zwrócić mienie w naturze, a gdzie tego uczynić już nie można, należy przyznać inną formę rekompensowania.

4. POLSKA ZDROWYCH FINANSÓW I NISKICH PODATKÓW. NOWOCZESNA GOSPODARKA

Proponujemy program awansu cywilizacyjnego. Jego realizacja umożliwi szybki wzrost jakości życia i zarobków. Wiemy, jak istotnie przyspieszyć proces skracania dystansu cywilizacyjnego, który dzieli Polskę od krajów zachodnich Unii Europejskiej.

Obraz polskiej gospodarki jest tylko pozornie dobry. To prawda, iż nadzwyczajnie szybkiemu wzrostowi gospodarczemu towarzyszy spadek bezrobocia, coraz szybszy wzrost zarobków oraz niska inflacja. Nie jest to jednak zasługa polityki rządu, lecz oddolnych reform w polskich przedsiębiorstwach połączonych z efektami przystąpienia Polski do Unii Europejskiej oraz wpływu bardzo dobrej koniunktury w gospodarce globalnej. Z powodu zaniechania reform utrzymanie tak dobrych wskaźników makroekonomicznych jest w dłuższym okresie mało prawdopodobne. Polskiej gospodarce grozi przegrzanie – wzrost inflacji i spowolnienie wzrostu gospodarczego, czego skutki najdotkliwiej odczują osoby znajdujące się w najgorszym położeniu materialnym.

Utrzymanie korzystnej sytuacji wiąże się z koniecznością odblokowania potencjału polskiej gospodarki, który jest dławiony wysokimi podatkami i pozapłacowymi obciążeniami pracy, wysokim długiem publicznym, złym i skomplikowanym prawem, złym stanem infrastruktury i zatrzymaniem prywatyzacji. Proponujemy odpowiedzialną politykę gospodarczą, umożliwiającą osiągnięcie poziomu dochodu na osobę porównywalnego z krajami zachodnimi Unii Europejskiej za 15, a nie jak to obecnie jest prognozowane – za 40 lat.

Platforma Obywatelska proponuje Polakom pakiet działań pro wzrostowych, wychodząc z założenia, że jedyna polityka solidarna, to polityka utrwalenia wysokiego tempa wzrostu gospodarczego. Dlatego nasza propozycja skierowana jest przede wszystkim do tych, którzy najbardziej potrzebują awansu ekonomicznego i społecznego.

Polityka odblokowywania potencjału gospodarczego to również najlepiej pojęta polityka prorodzinna. Jedynie szybki wzrost zarobków zagwarantuje ludziom młodym odpowiedni poziom bezpieczeństwa ekonomicznego, niezbędny do podjęcia odpowiedzialnej decyzji o założeniu rodziny i posiadaniu dzieci. Utrzymanie wysokiego tempa wzrostu wynagrodzeń jest również odpowiedzią na narastający problem emigracji, której główną przyczyną są niskie zarobki w kraju.

○ **Uzdrowienie finansów publicznych**

Polskie finanse publiczne są chore i potrzebują gruntownej reformy. Zmiany powinny objąć struktury i stany dochodów publicznych, wydatków publicznych, długu publicznego (wewnętrznego i zewnętrznego), organizację sektora finansów publicznych oraz zarządzanie finansami publicznymi. Ta gruntowna reforma jest ważną częścią polityki pro wzrostowej. Umożliwi ona nie tylko zmniejszenie obciążeń podatkowych, ale również spadek rynkowych stóp procentowych i zwiększenie aktywizacji zawodowej. Z tego punktu widzenia jest najważniejszym elementem proinwestycyjnej i prozatrudnieniowej polityki makroekonomicznej.

○ **Zmiana organizacji zarządzania finansami publicznymi**

Coraz powszechniej stosowaną na świecie metodą jest zarządzanie zorientowane na osiągnięcie zaplanowanych rezultatów (zarządzanie poprzez cele i rezultaty). Metoda ta opiera się na odpowiedniej metodologii przygotowywania i rozliczania budżetu. Przede wszystkim na przyznawaniu pieniędzy budżetowych na zadania (budżet zadaniowy), możliwość przesuwania funduszy budżetowych na kolejne lata (zasada $n+2$) oraz wprowadzenie budżetów wieloletnich.

Każdy dział administracji rządowej powinien mieć określone zhierarchizowane cele działania. Ministrowie i szefowie agend rządowych będą rozliczani przez premiera z porównania tego, co zamierzali, z tym, co osiągnęli, na podstawie wskaźników wykonawczych, monitorowanych przez określony departament w kancelarii premiera.

Budżet zadaniowy. Ministrowie nie powinni dostawać funduszy na funkcjonowanie ich urzędów, lecz na realizację zadań, służących do osiągnięcia zaplanowanych celów. Co więcej, powinni umieć udowodnić, że danego zadania nie da się zrealizować w inny, tańszy sposób. Po zakończeniu roku muszą być rozliczani z tego, czy wykonali całe zadanie, czy koszty nie przerosły kosztów zakładanych pierwotnie i czy udało im się wygospodarować oszczędności.

Zasada $n+2$. Aby uniknąć wydawania przez jednostki administracji publicznej za wszelką cenę pieniędzy pod koniec roku oraz po to, aby ułatwić realizację programów i zadań, należy wprowadzić unijną zasadę $n+2$. Według niej, pieniądze przyznane na realizację konkretnego programu na podstawie budżetu danego roku mogą być wydawane jeszcze w kolejnych dwóch latach. Możliwe jest rozwinięcie tej metody do formuły $n+3$.

Budżety wieloletnie. Rząd powinien przedstawiać parlamentowi ramowy plan finansowy na kolejnych pięć lat. Byłyby w nim uwzględnione wydatki w kolejnych latach przeznaczane na finansowanie poszczególnych działów administracji na oraz strategiczne programy rządowe.

Konsolidacja finansów publicznych. Przeprowadzimy istotną konsolidację finansów publicznych, likwidując kosztowne zakłady budżetowe, gospodarstwa pomocnicze, agencje i fundusze celowe.

By zagwarantować skuteczność wieloletniego planowania budżetowego, pożądanym jest wprowadzenie odpowiednich zapisów do konstytucji. Można jednak przyjąć, że jeszcze przed dokonaniem tych zmian możliwe jest, na podstawie konsensusu politycznego, uznanie mocy obowiązującej wieloletnich planów budżetowych.

○ Deficyt budżetowy i dług publiczny

W Polsce sytuacja gospodarcza jest dobra, nie ma więc powodów, aby w kasie państwa był deficyt. Jego wciąż wysoki poziom prowadzi wprost do narastania długu publicznego. Koszty nadmiernego deficytu budżetowego poniosą obywatele, którzy w przyszłości będą musieli płacić wyższe podatki. Nadmierny wzrost długu publicznego prowadzi natomiast do wzrostu stóp procentowych na rynku, czego efektem jest spowolnienie rozwoju gospodarki i wyższe ceny towarów i usług. W miarę wzrostu długu publicznego rosną koszty jego obsługi. Dzisiaj wynoszą już około 3 proc. PKB, 11 proc. wydatków budżetowych. To ponad połowa wydatków na publiczną służbę zdrowia. Szybki wzrost gospodarczy stwarza idealną okazję do trwałej poprawy kondycji finansów publicznych, między innymi poprzez ograniczenie wydatków publicznych. Trwałe osłabienie wzrostu wydatków poniżej nominalnego tempa wzrostu PKB umocniłoby wzrost gospodarczy. Odpowiedzialna polityka rządu polega na zastosowaniu kotwicy nominalnej nie na deficycie budżetowym, ale właśnie na wydatkach publicznych.

- Prowzrostowa reguła fiskalna – kotwica, ograniczająca realny wzrost wydatków

Wprowadzimy regułę fiskalną, polegającą na ograniczeniu realnego tempa wzrostu wydatków publicznych, dzięki czemu ich udział w PKB będzie maleć. Ograniczenie udziału wydatków publicznych w PKB

jest warunkiem koniecznym utrwalenia na wysokim poziomie tempa wzrostu gospodarczego, a więc również tempa wzrostu zarobków oraz tempa tworzenia nowych, atrakcyjnych miejsc pracy. Reguła taka, połączona z konsolidacją sektora finansów publicznych, wymusi dyscyplinę w kształtowaniu wydatków publicznych oraz zwiększenie ich efektywności. Dotychczas brak kontroli nad wzrostem wydatków sprzyjał marnotrawieniu środków publicznych oraz, w konsekwencji, utrzymaniu wysokiego opodatkowania.

○ Niskie, proste i sprawiedliwe podatki

Obciążenia fiskalne są w Polsce bardzo duże w relacji do PKB. System podatków i świadczeń społecznych jest przy tym niepotrzebnie skomplikowany, komplikując sytuację dochodową podatników. Przykładem jest obciążenie fiskalne związane z umową o pracę, gdzie progresywny podatek od dochodów osobistych PIT występuje jednocześnie z degresywnymi składkami na ubezpieczenia społeczne. Progresja w PIT wywołana jest, po pierwsze – istnieniem kwoty wolnej, a po drugie – wzrastaniem stawki podatku (aż do 40%) wraz z przekraczaniem przez podatnika kolejnych progów dochodu. Degresja obciążeń składkami na ubezpieczenia społeczne wynika z tego, że z jednej strony nie ma kwoty wolnej (tzn. płaci się składki według pełnej stawki procentowej – nawet od najmniejszego zarobku), a równocześnie od kwoty wynagrodzenia powyżej określonego pułapu nie płaci się już składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Efekt jest taki, że chociaż różnice efektywnych stóp obciążeń podatkowych są duże (od 0 do 40 proc.), rozpiętość efektywnych stóp wszystkich obciążeń podatkowych i paropodatkowych jest znacznie mniejsza. Ponadto, po przekroczeniu pewnego poziomu dochodów całkowite obciążenie staje się degresywne, tzn. efektywna stopa obciążenia fiskalnego obniża się wraz ze wzrostem dochodu. Trzeba też zwrócić uwagę, że podstawa opodatkowania, dla celów PIT, jest zdefiniowana i skalkulowana nieco inaczej niż podstawa do wyliczenia należnych składek na ubezpieczenia społeczne. Ta niczym nieuzasadniona różnica dodatkowo zmniejsza przejrzystość systemu i prowadzi do niepotrzebnego zwiększenia kosztów obsługi finansowo-płacowej firm.

Punkt wyjścia dla nowej strategii podatkowej. Uważamy, że system podatkowy powinien zapewnić zebranie przez państwo niezbędnej kwoty podatków, powodu-

jąc możliwie jak najmniejsze obciążenia działalności gospodarczej i życia obywateli. Potrzeby społeczne muszą natomiast być zaspokajane poprzez odpowiednie przygotowanie wydatków budżetu. Należy maksymalnie uprościć podatki i zwiększyć jednoznaczność przepisów podatkowych, by zmniejszyć koszty ponoszone przez przedsiębiorców, związane z dostosowaniem się do przepisów podatkowych, oraz obniżyć ryzyko podatkowe działalności gospodarczej.

Wprowadzenie podatku liniowego:

- **Sprawiedliwość**

Koncepcja podatku liniowego zapewnia jednolite zasady opodatkowania dochodów ze wszystkich źródeł. Ponadto zakłada uchylenie zwolnień dających niezasadnione przywileje niektórym grupom podatników. Takie zwolnienia powodują przerzucanie ciężaru opodatkowania na osoby nie korzystające ze zwolnień.

- **Prostota**

Podatek liniowy jest najprostszym z podatków dochodowych. Decyduje o tym nie tylko jednolita stawka, ale także inne elementy. Umożliwia on uproszczenie systemu poprzez uproszczenie deklaracji podatkowych, a także przepisów dotyczących opodatkowania dochodów osobistych i dochodów z działalności gospodarczej.

- **Promocja przedsiębiorczości, efektywności, pracowitości**

Proste i jednolite zasady podatku liniowego powodują, że zanika zjawisko podejmowania decyzji gospodarczych pod wpływem przesłanek wynikających z cech systemu fiskalnego. To z kolei pomaga skoncentrować ekonomiczne wysiłki Polaków na pracy oraz przedsiębiorczości.

Aktywność zawodowa małżonków

Wysokie krańcowe stopy podatkowe mają charakter demotywujący. Przy progresywnych stawkach podatkowych zjawisko to dotyczy szczególnie nie pracujących zarobkowo kobiet, których mężowie mają wysoki dochód. Jeżeli małżonkowie rozliczają się wspólnie, rozpoczęcie pracy zarobkowej przez kobietę oznacza bezwarunkowe opodatkowanie stopą krańcową 30 proc. lub 40 proc. Rozwiązaniem jest wprowadzenie jednolitej, niskiej stawki podatkowej.

- **Promocja działalności inwestycyjnej**

Podatek liniowy ma inwestycyjny charakter. Proponujemy, aby przedsiębiorca mógł jednorazowo odliczyć od dochodu pełną kwotę wydatków inwestycyjnych. Takie rozwiązanie byłoby szczególnie pomocne przedsiębiorcom rozpoczynającym działalność.

○ Założenia nowego systemu podatków dochodowych

- Zlikwidowanie podziału na podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT) i podatek dochodowy od osób prawnych (CIT);
- Wprowadzenie w miejsce PIT i CIT dwóch podatków – od dochodów osobistych (wynagrodzeń) oraz od działalności gospodarczej, bez względu na jej formę;
- Wprowadzenie jednolitej stawki procentowej (np. 15 proc.) dla wszystkich dochodów podlegających opodatkowaniu – zarówno osobistych, jak i z działalności gospodarczej;
- Zlikwidowanie obowiązujących zwolnień podatkowych i wprowadzenie zasady powszechności opodatkowania na jednolitych zasadach;
- Wprowadzenie zasady, że dochód opodatkowany jest tylko raz – w momencie wytworzenia (m.in. likwidacja opodatkowania dywidend i opodatkowania spadków);
- Założenia podatku od dochodów osobistych
 - Opodatkowanie dochodów osobistych stawką 15 proc.;
 - Utrzymanie kwoty wolnej od opodatkowania dla podatnika i każdego dziecka (ulga prorodzinna);
 - Zlikwidowanie opodatkowania odsetek (w następstwie zasady jednokrotnego opodatkowania dochodu i preferencji dla oszczędzania);
- Założenia podatku dochodowego od przedsiębiorstw
 - Wprowadzenie jednolitych zasad opodatkowania dla właścicieli wszystkich przedsiębiorstw;
 - Opodatkowanie wszystkich przedsiębiorstw według jednolitej stawki podatkowej 15 proc.;
 - Podatek nakładany tylko na etapie osiągnięcia zysku przez przedsiębiorstwo. Dystrybucja zysku (np. w formie wypłaty dywidendy) nie byłaby opodatkowana;
 - Wszystkie racjonalne wydatki służące działalności gospodarczej

stanowiłyby koszt uzyskania przychodu (pomniejszałyby podstawę opodatkowania) w chwili poniesienia wydatku;

- Wprowadzenie możliwości „przeniesienia” straty podatkowej na następne lata, bez ograniczeń czasowych ani kwotowych (strata poniesiona w roku podatkowym mogłaby zostać odliczona w przyszłych latach, aż do wyczerpania straty);

- **Podatek VAT**

Platforma Obywatelska napisała nową ustawę o VAT. Wykorzystaliśmy możliwości, jakie daje dyrektywa UE 2006/112, i wiemy, że będzie to system nowoczesny, zachęcający do inwestowania, rozwoju wielu branż i usług. Ustawa zakłada między innymi eliminację biurokracji i wielu uciążliwych dla przedsiębiorców obowiązków administracyjnych. Przy jej pisaniu ustawy wzięliśmy pod uwagę ważną społeczną przesłankę – pozostawienie stawki zredukowanej na część towarów (żywność, leki).

- **Kierunki dalszych zmian podatkowych**

Wprowadzenie przejrzystego i prostego systemu fiskalnego powinno obejmować również składki na ubezpieczenia społeczne. Postulat godny rozważenia to wprowadzenie liniowego obciążenia przychodów z umowy o pracę jedną stawką, zawierającą obecne obciążenia PIT oraz wybranych składek na ubezpieczenia społeczne, fundusze celowe itp.

Polski system podatkowy jest skomplikowany, pełen opłat pozapłacowych, podatków, które utrudniają życie obywatelom i prowadzenie działalności gospodarczej. Opowiadamy się za likwidacją wielu pozapłacowych paropodatków.

- **Obniżenie pozapłacowych kosztów pracy**

Jednym z najważniejszych zadań rządu powinno być istotne obniżanie „klinu podatkowego”. Obciążenia paropodatkowe rozkładają się nierównomiernie i najmocniej uderzają w osoby najmniej zarabiające i produktywnie oraz najgorzej wykształcone. Docelowo klin podatkowy powinien być na tyle niski, aby nie wywoływał zniekształceń na rynku pracy. Biorąc jednak pod uwagę obecną sytuację na polskim rynku pracy, przede wszystkim należy go obniżyć dla pracowników osiągających najniższe dochody. Skala tych obniżek powinna być

uzależniona od możliwości ograniczania wydatków państwa, w tym uszczelniania systemu transferów socjalnych. W praktyce istotne obniżenie „klina podatkowego” jest więc uzależnione od gruntownej reformy finansów publicznych, której postulat jest zwarty w naszym programie. Obniżenie klina podatkowego zwiększy aktywizację zawodową, co doprowadzi do zwiększenia potencjału polskiej gospodarki.

Niższa składka rentowa dla osób wchodzących na rynek pracy po raz pierwszy

Ponieważ bezrobocie jest największe wśród osób młodych, proponujemy radykalne obniżenie kosztów pracy dla tej grupy, poprzez zniesienie składki rentowej lub ustalenie jej na niskim poziomie (np. 3 proc.) dla osób po raz pierwszy podejmujących pracę.

○ Dokończenie prywatyzacji

Własność państwowa, jak pokazuje praktyka, szkodzi gospodarce i przedsiębiorstwu na zacołanie i stanowi źródło patologii. Dokończenie prywatyzacji jest bardzo ważnym elementem polityki odblokowywania potencjału polskiej gospodarki.

○ Przyjęcie euro

Przyjęcie euro będzie korzystne dla polskiej gospodarki. Obecnie jednak Polska spełnia załedwie trzy z pięciu kryteriów z Maastricht, które warunkują przyjęcie europejskiej waluty. Wyzwaniem jest wciąż obniżenie deficytu budżetowego. Trzeba jednak podkreślić, iż z czasem zagrożone może być również spełnienie kryterium inflacyjnego. Proponowana przez nas polityka makroekonomiczna istotnie ułatwiłaby przyjęcie wspólnej waluty. Wejściu do strefy euro powinny towarzyszyć działania zabezpieczające przed nieuzasadnionym wzrostem cen detalicznych.

○ Innowacyjna gospodarka

Powinniśmy wspierać innowacyjny rozwój regionów. Fundusze strukturalne umożliwiły dwa lata temu wprowadzanie polityki spójności jako jednego z podstawowych elementów strategii lizbońskiej. Samorząd najlepiej może realizować strategię szybkiego wzrostu, ponieważ dysponuje funduszami. Kluczem do stworzenia regionów wiedzy i innowacji będzie właściwa synergia pomiędzy funduszami strukturalnymi, które możemy już wydawać na innowacje, a funduszem nowych technologii i badań. Podstawą musi być tworzenie porozumień trzech

instytucji: samorząd, nauka, firmy. Partnerstwo publiczno-prywatne jest na drodze do tego celu absolutnie konieczne i wymagane.

○ Usuwanie barier hamujących rozwój przedsiębiorstw

Polityka państwa musi sprzyjać małym i średnim przedsiębiorstwom. Ważnym celem jest odbiurokratyzowanie gospodarki. Trzeba obniżyć opłaty związane z rozpoczęciem działalności i uzyskaniem koncesji oraz zezwoleń, których liczbę należy zmniejszyć. Niezbędne jest też przyspieszenie i usprawnienie procedury zakładania firm, zmniejszenie zakresu i dokuczliwości kontroli, zmniejszenie obowiązków w zakresie sprawozdawczości i poszerzenie praw przedsiębiorców. Temu celowi służyłoby m. in. ustanowienie rzecznika praw przedsiębiorców, instytucji niezależnej od administracji rządowej, współdziałającej z organizacjami pracodawców i przedsiębiorców w imię ochrony ich praw.

Oprócz ciągle rozwijającego się sektora bankowego w Polsce potrzebne jest także finansowo przyjazne otoczenie małego biznesu. Będziemy wspierać działalność istniejących oraz nowych regionalnych i lokalnych funduszy pożyczkowych i gwarancyjnych, a także promować korzystanie przez małe i średnie firmy z innych ofert rynków finansowych, np. venture capital, seed capital, business angels czy pozagiełdowy regulowany rynek papierów wartościowych.

Oprócz promocji sądów polubownych i arbitraży należy wzmocnić wydziały gospodarcze sądów powszechnych i uprościć procedury, np. poprzez wprowadzenie procedury ustnej, zmniejszenie liczby powiadomień, uproszczenie wymogu wydawania uzasadnienia prawnego, złagodzenie wymogów przy przedstawianiu dowodów. Trzeba wprowadzić też zmiany w trybie pracy sądów – szczególnie gospodarczych i sądów pracy, np. przez powołanie instytucji przedprocesowej oceny pozwu i odrzucanie pozwów bezpodstawnych. Niezbędne jest ponadto zwiększenie uprawnień pracowników sądowych nie mających statusu sędziów, poprzez umożliwienie orzekania referendarzom sądowym co najmniej w postępowaniach nakazowych i upominawczych. Trzeba doprowadzić do zmian w prawie dotyczącym egzekucji należności, w tym przepisów dotyczących egzekucji komorniczej. Jesteśmy zwolennikami całkowitej informatyzacja ksiąg wieczystych, wraz ze zdefiniowanym elektronicznym dostępem zewnętrznym do tych akt.

Proponujemy wprowadzenie kodeksu działalności gospodarczej. Systemowo i korzystnie ureguluje on zakładanie i prowadzenie działalności gospodarczej w Polsce.

Chcąc przeciwdziałać złym praktykom w tworzeniu prawa, proponujemy wprowadzenie systemu badania kosztów obowiązków administracyjnych (KOA). Każdy przepis prawa będzie wyceniany pod kątem kosztów jej realizacji przez adresata normy.

Podstawą walki z korupcją będzie zwalczanie jej przyczyn, przede wszystkim poprzez likwidację barier utrudniających wymianę handlową, ograniczanie administracyjnej reglamentacji działalności gospodarczej, wprowadzanie transparentnych przepisów dotyczących wydawania koncesji, prywatyzację przedsiębiorstw państwowych i spółek skarbu państwa, wprowadzanie przejrzystych zasad działania systemu podatkowego oraz transparentny proces uzyskiwania decyzji administracyjnych.

○ Polityka sektorowa

Energetyka. Działania w tym sektorze będą prowadziły do szybkiego wzrostu konkurencji, stymulacji rozwoju rynku i tym samym racjonalizowania kosztów i cen. W rezultacie uzyskamy szybki wzrost konkurencyjności całej gospodarki narodowej umożliwiającą zrównoważony rozwój Polski.

Przemysł farmaceutyczny. Platforma Obywatelska podejmie w przyszłości m.in. takie działania, jak liberalizacja polityki cenowej i działania zwiększające konkurencję leków generycznych, regularna nowelizacja wykazów leków (uwzględnianie nowych preparatów odtwórczych), umieszczanie na listach refundacyjnych leków oryginalnych faktycznie innowacyjnych i wprowadzenie zasady, że pierwszy preparat generyczny powinien być tańszy od oryginalnego odpowiednika. Konieczne będzie wprowadzenie monitoringu ordynacji leków. Ponadto ważne będą działania wobec państwowych przedsiębiorstw farmaceutycznych, które należy prywatyzować. Konsolidacja firm natomiast winna mieć charakter rynkowy, a nie administracyjny.

Przemysł stalowy. W najbliższych latach najważniejszym zadaniem administracji rządowej będzie rozliczenie pomocy publicznej udzielonej zakładom hutniczym oraz kontrola i egzekucja wykonania planowanych zadań inwestycyjnych w sprywatyzowanych przedsiębiorstwach. Równie istotne jest wspieranie projektów inwestycyjnych o dużej wartości rozwoju technologicznego. W umowach prywatyzacyjnych istnieją zapisy zobowiązujące inwestorów do inwestycji modernizacyjnych i rozwojowych. Należy bezwzględnie starać się te zobowiązania wyegzekwować, ale wychodzić naprzeciw także nowym planom w tej dziedzinie. Wspierając nowe projekty technologiczne, należy mieć na uwadze słabo technologicznie rozwiniętą produkcję wyrobów płaskich.

Przemysł stoczniowy. Przy uwzględnieniu powyższych czynników będziemy dążyć do m.in. prywatyzacji sektora stoczniowego, szukając partnerów mających odpowiednie zabezpieczenie kapitałowe i technologiczne oraz posiadających strategie globalne gwarantujące przetrwanie polskich przedsiębiorstw nawet podczas światowej bessy.

Przemysł zbrojeniowy. Przeszkodą w rozwoju tej gałęzi przemysłu jest często podległość sektora różnym resortom. Należy zatem utworzyć jeden ośrodek decyzyjny, odpowiedzialny za całość programu restrukturyzacji, zarówno realizację, jak i sprawy właścicielskie oraz własnościowe. Należy połączyć zmiany strukturalne ze zmianami właścicielskimi i powiązaniem kapitałowym z zachodnimi korporacjami, preferując przy tym projekty ukierunkowane na nowe rozwiązania technologiczne.

Pomoc publiczna – wsparcie dla rozwoju. Poza wyjątkami, dotyczącymi zakończenia procesów transformacji niektórych sektorów gospodarki oraz wspierania przedsiębiorstw poddawanych nieuczciwej grze rynkowej, pomoc publiczna powinna być przeznaczona na wspieranie rozwoju, a więc na innowacyjność, badania naukowo-techniczne i wdrażanie ich w życie oraz na wspieranie ekspansji polskiej gospodarki za granicę.

○ Bezpieczeństwo energetyczne

Platforma Obywatelska proponuje zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego poprzez odwołanie się do własnych zasobów oraz zwiększenie konkurencji. Jest to możliwe poprzez zwiększenie dywersyfikacji źródeł energii z wykorzystaniem potencjału krajowego. Postulujemy między innymi odwrócenie procesu realizowanego przez rząd, polegającego na korporatyzowaniu kompleksu paliwowo-energetycznego, zwłaszcza poprzez konsolidację elektroenergetyki i brak liberalizacji gazownictwa. Proponujemy odejście od strategii kontynuacji technologicznej realizowanej przez rząd, zwłaszcza w elektroenergetyce i gazownictwie. Proponujemy wejście w tym dziesięcioleciu w proces przeorientowania energetyki na coraz bardziej innowacyjne technologie energetyczne (obejmujące rozproszoną energetykę odnawialną i w szczególności aeroenergetykę, kogenerację gazową, infrastrukturę dla samochodów hybrydowych, infrastrukturę transportu lądowego LNG i CNG). Technologie te charakteryzują się dużą zdolnością do szybkiej odpowiedzi na sygnały rynkowe, black out oraz potrzeby ochrony środowiska.

○ Skuteczny i ograniczony nadzór regulacyjny

Opowiadamy się za istotnym ograniczeniem reglamentacji oraz umocnieniem wolności gospodarczej. Państwo powinno zapewnić stabilne ramy funkcjonowania wolnego rynku. Na jego straży musi stać skuteczny i jednocześnie ograniczony nadzór regulacyjny. Tam, gdzie utrzymanie reglamentacji jest niezbędne, opowiadamy się za doprowadzeniem do oddzielenia organów regulacyjnych od bieżącej polityki. Realizacji tych celów powinno służyć wzmocnienie Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, któremu trzeba przekazać kompetencje niektórych urzędów regulacyjnych.

5. POLSKA ZDROWA

Polska zasługuje na sprawny, sprawiedliwy i solidarny system ochrony zdrowia. Polacy – na prawo do godności w chorobie.

Jedynym sposobem na zmianę bardzo złej sytuacji w służbie zdrowia jest poważna reforma. Dzięki reformom proponowanym przez Platformę Obywatelską system opieki zdrowotnej stanie się efektywniejszy:

- poprawi się jakość i dostępność usług medycznych,
- podstawowe leki będą tańsze,
- wzrosną zarobki personelu medycznego.

Nasz program adresujemy zarówno do pacjentów, jak i lekarzy oraz pielęgniarek. Jest on równocześnie panaceum na indolencję obecnego rządu i lata zapóźnień w tej dziedzinie.

○ Nadrobić cywilizacyjne zapóźnienie

Przed Polską stoi zadanie zmniejszenia wciąż ogromnego dystansu dzielącego nas od innych krajów UE w dziedzinie kondycji zdrowotnej społeczeństwa. Zaledwie co drugi Polak ocenia stan swojego zdrowia jako dobry lub bardzo dobry. W Holandii, Wielkiej Brytanii czy Szwecji odpowiedzi takiej udziela więcej niż 75 proc. ankietowanych.

Kolejnym poważnym problemem jest duża śmiertelność niemowląt w Polsce – 6 na tysiąc urodzeń. W państwach tzw. starej Unii wskaźnik ten wynosi od 3 do 4 na tysiąc urodzeń.

Na ochronę zdrowia wydajemy znacznie mniejszy odsetek PKB niż kraje wysoko rozwinięte. Ponadto system jest w dużym stopniu dotowany przez lekarzy i pielęgniarki, wkładających w swą pracę więcej niż warte są otrzymywane przez nich wynagrodzenia. Zarabiają oni bardzo mało, zarówno w stosunku do wynagrodzeń innych grup zawodowych w Polsce, jak i dochodów lekarzy i pielęgniarek w innych krajach UE.

Wstrzymanie przez PiS reformy służby zdrowia w sytuacji, gdy kraje zachodnie UE udostępniły swoje rynki pracy, sprawiło, że rozpoczął się masowy odpływ personelu medycznego. Jest to bardzo groźna sytuacja, ponieważ w Polsce pielęgniarek i lekarzy – w przeliczeniu na liczbę mieszkańców – jest znacznie mniej niż w innych państwach, które ostatnio przystąpiły do Unii Europejskiej. Już teraz dyrektorzy szpitali mają poważne kłopoty z pozyskaniem lekarzy niektórych specjalizacji. Ponadto coraz więcej studentów medycyny po ukończeniu nauki chce podjąć pracę za granicą. Jednym z powodów jest konieczność odbycia stażu, co w Polsce okazuje się bardzo trudne ze względu na małą liczbę miejsc. Nasi lekarze i pielęgniarki są tymczasem bardzo chętnie zatrudniani w Europie Zachodniej ze względu na ich wyjątkowe kwalifikacje zawodowe, a także zaangażowanie i poziom moralny.

Marnowany jest ogromny potencjał drzemący w polskim personelu medycznym. Międzynarodowi eksperci wskazują bowiem, że w Polsce wydajność leczenia jest bardzo duża. Są zdumieni, że przy tak niskich nakładach na służbę zdrowia osiąga się w Polsce tak imponujące efekty. Nie byłoby to jednak możliwe, gdyby nie poświęcenie lekarzy i pielęgniarek. Praca jest dla większości z nich misją, której podjęli się, składając przysięgę Hipokratesa.

Najwyższy sprzeciw budzi szkalowanie polskich lekarzy. Tej nikczemności dopuszczają się populiści, ponoszący przecież współodpowiedzialność za sytuację w służbie zdrowia poprzez zaniechanie reform.

○ Nadrobić cywilizacyjne zapóźnienie

Nadrzędnym celem naszych działań jest dobro chorych. Platforma Obywatelska złożyła w Sejmie projekt ustawy o prawach pacjentów. Znalazły się w nim gwarancje ochrony tych praw, wsparte przez ustawowo umocowany Urząd Rzecznika Praw Pacjenta.

O dostępie do ochrony zdrowia decyduje przede wszystkim powszechność ubezpieczenia zdrowotnego. Dlatego zmienimy system ubezpieczeń. Będzie on

autonomiczny – poza wpływem czynników politycznych. Instytucje ubezpieczeniowe muszą z sobą konkurować, zabiegając o pacjentów. Damy obywatelom prawo wyboru funduszu. W tym celu:

- Podzielimy Narodowy Fundusz Zdrowia na kilka konkurujących funduszy publicznych, oferujących ubezpieczenie w zakresie podstawowym. Jasno określimy zakres i wartość minimalnych świadczeń podstawowych. Z czasem dopuścimy do funduszy publicznych inne instytucje ubezpieczeniowe, m.in. korporacje samorządowe i prywatne, działające na równych prawach.
- Określimy minimalny zakres świadczeń zdrowotnych wynikających z ubezpieczenia podstawowego. Będzie to spis świadczeń, procedur, standardów i leków oraz ich wycena, uwzględniająca godziwe wynagrodzenie lekarzy, pielęgniarek i innych pracowników ochrony zdrowia.
- Rząd będzie pokrywał koszty procedur wysokospecjalistycznych, ratownictwa medycznego, leczenia ofiar katastrof oraz finansował powszechne programy profilaktyki i promocji zdrowia.
- Wprowadzimy system ubezpieczeń dodatkowych. Polisy znajdą się w ofercie funduszy publicznych i prywatnych instytucji ubezpieczeniowych. Będzie to ubezpieczenie obejmujące dopłatę do świadczenia podstawowego (np. ponadstandardowe warunki działania, ponadstandardowe warunki hospitalizacji) lub finansowanie świadczeń nie objętych podstawowym ubezpieczeniem zdrowotnym.
- Pacjenci będą mogli wybrać fundusz publiczny w ramach powszechnej składki płaconej przez wszystkich podatników.
- Jednolita stawka podstawowego ubezpieczenia zdrowotnego (określony odsetek wynagrodzenia) naliczana będzie na podstawie PIT.
- Stworzymy system nadzoru i kontroli, aby wszystkim zapewnić równy dostęp do świadczeń zdrowotnych, gwarantowanych w ubezpieczeniu podstawowym.
- Zadbamy, aby ludzie ubodzy, społecznie wykluczeni i niedostosowani mogli w pełni korzystać z dostępu do ochrony zdrowia.

○ Reforma systemu finansowania i dostępu

Wszyscy świadczeniodawcy (szpitale, przychodnie, praktyki lekarskie i pielęgniarskie) – bez względu na to, czy są podmiotami publicznymi, czy prywatnymi

– będą traktowani przez fundusze ubezpieczeniowe tak samo.

To wymaga wprowadzenia określonych zasad:

- Konkurencyjność wymusi poprawę jakości świadczeń. Ubiegające się o kontrakty szpitale i przychodnie zostaną zmuszone do oferowania szerszego asortymentu świadczeń i ich wyższej jakości. Dzięki temu zwiększy się dostęp do usług medycznych, podniesione zostaną standardy leczenia. Publiczne i niepubliczne placówki ochrony zdrowia będą miały równe szanse zawierania umów z instytucjami ubezpieczenia zdrowotnego.
- Samorządy zyskają prawo do dysponowania placówkami ochrony zdrowia, których są organem założycielskim. Przekształcimy publiczne placówki ochrony zdrowia w spółki prawa handlowego z wyłącznym lub częściowym udziałem organów założycielskich. Dzięki temu zlikwidujemy ograniczenia dysponowania nimi, dając samorządom prawo dokapitalizowania, dofinansowania, przekształcenia zakładów opieki zdrowotnej. Niech decydują o tym gospodarze, czyli społeczności lokalne.
- W celu wzmocnienia roli organów założycielskich placówek ochrony zdrowia należy precyzyjnie zdefiniować ich możliwości i obowiązki. Zadłużenie szpitali powinno być spłacane przez ich właścicieli. Wprowadzimy zapis, iż organy założycielskie zobowiązane są co rok pokrywać straty wynikające z działalności zakładów opieki zdrowotnej. Zmusi to właścicieli zakładów opieki zdrowotnej do wzmoczonego nadzoru nad zarządami szpitali oraz skłoni do podejmowania działań w zakresie restrukturyzacji i przekształceń.
- Istotne jest uregulowanie kwestii związanych z majątkiem zakładów opieki zdrowotnej. Należy jak najszybciej przygotować normy prawne umożliwiające wycenę majątku ZOZ na zasadach obowiązujących w sektorze niepublicznym. Obecnie wartość ta jest nieadekwatna do rynkowych cen gruntów, obiektów i sprzętu. Dlatego dziś szpital nie może np. skorzystać z kredytu bankowego, a analizy ekonomiczne jego wartości są niewiarygodne.
- O tym, które szpitale (placówki medyczne) przetrwają, czyli jak będzie wyglądać sieć szpitali, zadecydują pacjenci, a nie politycy poprzez arbitralne decyzje administracyjne. Wreszcie pieniądź trafi za pacjentem do wybranego przez niego szpitala.

- Dokończymy rozpoczętą w 2005 roku restrukturyzację publicznych placówek ochrony zdrowia, aby efektywnie wykorzystać publiczne pieniądze, które już wydano na restrukturyzację. Stworzymy warunki do uczciwej konkurencji w staraniach o pacjenta. Celem restrukturyzacji jest likwidacja bezpośrednich i pośrednich przyczyn zadłużenia placówek ochrony zdrowia.
- Wprowadzimy referencyjność szpitali.

○ Leki – bardziej dostępne, nowsze, efektywniejsze

Naszym celem jest przejrzysta polityka lekowa, dlatego:

- Zmienimy i uprościmy zasady refundacji leków, aby procedury refundacji były w pełni przejrzyste, a pacjenci uzyskali dostęp do leków efektywniejszych, będących wynikiem najnowszych badań naukowych.
- Refundowane będą leki innowacyjne, czyli nowsze, bardziej skuteczne.
- Polityka lekowa zostanie oparta na analizach i dowodach naukowych.
- Wprowadzimy receptariusz i monitorowanie ordynacji lekarskich. Dzięki temu pacjenci będą mniej dopłacać do leków z własnej kieszeni. Dziś wskaźnik dopłat jest jednym z najwyższych w Europie.

○ Lepsze prawo i regulacje

Aby skutecznie naprawić system ochrony zdrowia, niezbędne są jak najszybsze zmiany podstawowych ustaw związanych z funkcjonowaniem opieki zdrowotnej.

Przede wszystkim określimy w końcu pakiet podstawowych obowiązków państwa oraz praw i obowiązków obywateli w zakresie systemu opieki zdrowotnej. Powinny to regulować przepisy Ustawy o systemie ochrony zdrowia, złożonej z takich elementów, jak:

- Przejrzyste określenie uprawnionych do świadczeń opieki zdrowotnej. Dopracujemy zasady powszechnego i solidarnego systemu. Wszyscy uprawnieni obywatele Rzeczypospolitej powinni korzystać ze świadczeń na równych prawach, bez względu na swój status społeczny, materialny czy stan zdrowia.

W systemie ochrony zdrowotnej należy wyodrębnić grupy, takie jak dzieci, kobiety w ciąży oraz niepełnosprawni, które powinny być objęte szczególną opieką i traktowane priorytetowo.

Konieczne jest określenie obowiązków zakładów opieki zdrowotnej w zakresie nadrzędnym, czyli ratowania życia i zdrowia ludzkiego – bez względu na regulacje ubezpieczenia publicznego i niepublicznego.

Uporządkujemy zasady ratownictwa medycznego. Należy wykorzystać istniejące struktury do stworzenia sieci jednostek ratunkowych. Instytut Standaryzacji i Taryfikacji Świadczeń musi opracować podstawy udzielania tych świadczeń i obowiązki ZOZ. Najważniejszym elementem ustawy jest stworzenie systemu koordynacji powiadamiania w ratownictwie medycznym.

- Ustanowienie instytucji zarządzających i nadzorujących w systemie opieki zdrowotnej

Proponujemy powołanie Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń Zdrowotnych. Instytucja ta czuwałaby nad prawidłowością funkcjonowania zarówno ubezpieczyciela publicznego, jak i w przyszłości – ubezpieczycieli prywatnych.

Opowiadamy się za powołaniem Instytutu Standaryzacji i Taryfikacji Świadczeń Zdrowotnych. Jego zadaniem będzie analizowanie zjawisk epidemiologicznych i – w celu optymalnego finansowania leczenia – opracowywanie standardów wykonawczych oraz kosztowych świadczeń opłacanych z ubezpieczeń. Instytut będzie ponadto ustalać zakresy i opracowywać standardy finansowania świadczeń z ubezpieczeń dodatkowych.

- Określenie struktury, odpowiedzialności i zasad funkcjonowania płatnika publicznego

Opowiadamy się za decentralizacją systemu. Samodzielność płatników będzie się zasadzać nie tylko na własnym zarządzaniu zabezpieczeniem świadczeń na swoim terenie, ale również budowaniu relacji w realizacji i rozliczeniach z innymi płatnikami. Fundusze będą miały prawo łączenia się i inicjowania działań zmierzających do poprawy zdrowotności populacji objętej ubezpieczeniem.

- Stworzenie ustawy o restrukturyzacji zakładów opieki zdrowotnej
Stworzona przez Platformę Obywatelską ustawa o restrukturyzacji zakładów opieki zdrowotnej umożliwi przekształcanie się szpitali w spółki prawa handlowego poprzez rynkową wycenę wartości zakładów opieki zdrowotnej, określenie ich realnego zadłużenia, proporcji

między aktywnymi i pasywnymi. Umożliwi także włączenie w przekształcenia Banku Gospodarstwa Krajowego jako sprzedawcy udziałów szpitala. Udziały te utworzone będą przez ekspertów banku na podstawie bilansu i wartości majątku. Pozwoli to równocześnie na zachowanie proporcji pomiędzy udziałem w spółce przedstawiciela skarbu państwa i inwestorów prywatnych. Dzięki sprzedaży akcji będzie można spłacić zadłużenie, a włączenie dodatkowych udziałowców zwiększy szanse na lepsze zarządzanie zakładem opieki zdrowotnej.

W systemie opieki zdrowotnej panuje chaos. Narastał on od lat. Doprowadził do niewydolności systemu i zmarnotrawienia publicznych pieniędzy. Jest zdecydowanie gorzej niż dwa lata temu, gdy obecny obóz rządzący przyjął na siebie odpowiedzialność za resort zdrowia. Platforma Obywatelska uporządkuje system, by zaczął wykonywać swoje zadanie, czyli zwiększanie bezpieczeństwa zdrowotnego obywateli.

6. POLITYKA SPOŁECZNA: RODZINA, PRACA, SOLIDARNE SPOŁECZEŃSTWO

Polityka społeczna w Polsce wymaga zasadniczych zmian. Są one niezbędne, by wyrównać szanse i zmienić sytuację osób naprawdę potrzebujących pomocy. Trzeba ich wyrwać z wykluczenia społecznego, niewiary i frustracji. Zmiany mają służyć rozwojowi aktywności obywateli, samodzielności oraz odpowiedzialności za siebie i wspólnoty, do których należą.

Wymaga to zasadniczej reorientacji: przejścia od anachronicznego, niewydolnego państwa opiekuńczego, nigdy nie nadążającego za potrzebami, do modelu państwa nastawionego na zatrudnienie i spójność. Państwa ze skutecznymi narzędziami bezpieczeństwa socjalnego, dostępem do usług publicznych, równowagą praw i obowiązków w sferze spraw społecznych. Potrzebne jest klasyczne przejście od modelu welfare state do modelu workfare.

Zmiany w polityce społecznej muszą się opierać na czterech filarach, tworzących spójny, komplementarny i całościowy system aktywizacji i pomocy.

○ Filar I. Satysfakcja polskiej rodziny

Najwyraźniejszy przykład nierówności społecznych w Polsce stanowi zróż-

nicowana sytuacja rodzin. Tymczasem to rodzina jest przecież najsprawniejszą organizacją socjalną, najpełniej i najefektywniej opiekuje się i wspiera zarówno dzieci, jak i ludzi starszych, niepełnosprawnych bądź bezrobotnych. Jeżeli rodzina straci zdolność do wypełniania tej funkcji, konieczne będzie zaangażowanie władzy publicznej (domy dziecka, domy opieki dla osób starych i niepełnosprawnych, zagrożenia uzależnieniem itp.). Taka pomoc jest gorszej jakości i pochłania znaczne fundusze publiczne. Dlatego będziemy tworzyć warunki, by rodzina mogła być samodzielna ekonomicznie – przez dostęp do edukacji i pracy, a nie tylko świadczenia finansowe. Polityka na rzecz rodziny musi być również nastawiona na poprawę sytuacji demograficznej i doprowadzić przez pięć lat do poprawy wskaźnika dzietności z 1,2 do 1,8.

Żeby polskie rodziny czuły satysfakcję z działań własnego państwa, trzeba:

- dokonać przeglądu narzędzi polityki na rzecz rodziny (w tym i świadczeń rodzinnych) zwracając uwagę na ich efektywność, dopasowanie do potrzeb i koszty, a także opracować koncepcję spójnej, długoterminowej polityki prorodzinnej;
- zapewnić prymat takim narzędziom wspierania rodziny, jak działania na rzecz promocji samodzielności oraz aktywizacji zawodowej.

Polityka rodzinna musi być skupiona na:

- Zwiększeniu satysfakcji z rodzicielstwa i macierzyństwa. Służyć temu będzie:
 - stopniowe wydłużanie urlopu macierzyńskiego do 22 tygodni oraz zapewnienie dobrej opieki lekarskiej związanej z macierzyństwem;
 - upowszechnienie korzystania z urlopu wychowawczego przez oboje rodziców w różnych jego fazach oraz zwiększenie liczby rodzin z niego korzystających z 50 proc. do 70 proc. uprawnionych;
 - wprowadzenie zasad umożliwiających kontynuację ubezpieczenia emerytalnego przez osoby będące na urlopie macierzyńskim i wychowawczym;
- Zmniejszeniu poczucia utraty pozycji na rynku pracy ze względu na macierzyństwo i pełnienie funkcji wychowawczych.

Stanie się to możliwe dzięki:

- upowszechnieniu zatrudnienia w niepełnym wymiarze czasu pracy,

- by można było kontynuować rozwój zawodowy, nie tracąc uprawnień ochronnych z tytułu urlopu wychowawczego;
- upowszechnieniu zatrudnienia podczas sprawowania opieki nad dzieckiem w pełnym (o ile to możliwe) wymiarze lub w zmniejszonym, poprzez wykorzystanie formy pracy w domu;
- upowszechnieniu w prawie i praktyce działania firm instytucji „kontraktu opiekuńczego” jako porozumienia między pracodawcą a pracownikiem w celu zwiększenia elastyczności organizacji pracy, czasu pracy, aby w różnych fazach opieki nad dzieckiem strony mogły uzgodnić działania na rzecz godzenia interesów;
- specjalnym programom powrotu kobiet na rynek pracy po okresie opieki nad dziećmi;
- Zwiększeniu wsparcia dla rodzin w sprawowaniu opieki nad dziećmi i dbałości o rozwój dzieci i młodzieży. W tym celu należy:
 - wprowadzić ulgi podatkowe o charakterze prorodzinnym, dostępne dla każdej rodziny i równe na każde dziecko;
 - stworzyć przejrzysty system świadczeń rodzinnych tam, gdzie jest to niezbędne do wyrównania szans dzieci i młodzieży (niepełnosprawność, ubóstwo, dysfunkcjonalność). Musi on promować działania na rzecz usamodzielnienia się rodzin, czyli dostępność pracy i zatrudnienia;
 - upowszechnić usługi opiekuńcze dla małych dzieci (żłobki) i w okresie przed rozpoczęciem edukacji (przedszkola). Istotną rolę w stworzeniu ich sieci muszą odegrać samorządy. One również powinny dbać o jakość tych usług i dostępność finansową;
 - zapewnić młodemu pokoleniu realny dostęp do mieszkań;
 - umożliwić wszystkim dzieciom pełen dostęp do oświaty i nauki oraz różnych ścieżek edukacyjnych poprzez demokratyczny system stypendialny;
- Radykalnym zmniejszeniu ubóstwa i wykluczenia wśród dzieci.

Można to osiągnąć poprzez:

- zmiany w zasadach dostępności pomocy (w tym i dożywiania), by docierała ona do dzieci bez względu na postawy rodziców (ich gotowości do współpracy z pracownikami socjalnymi);

- opracowanie programów wsparcia (o charakterze zadaniowym) dla rodzin wielodzietnych;
- upowszechnienie rodzinnych form opieki zastępczej nad dziećmi, zwłaszcza zawodowych rodzin zastępczych;
- stworzenie warunków do konkurencji na rynku usług opiekuńczych finansowanych przez państwo;
- wdrożenie skutecznego systemu alimentacyjnego, zapewniającego dzieciom należne im świadczenia.

○ Filar II. Sprawny rynek pracy

Wyzwania demograficzne i rozwojowe wymagają, by w Polsce wzrosła liczba aktywnych zawodowo i zatrudnionych. Aby osiągnąć ambitny cel podwyższenia w 2012 roku wskaźnika zatrudnienia z dzisiejszych 57 proc. do 65 proc. (obecny poziom w UE) – co wymaga zwiększenia liczby miejsc pracy o 2 miliony – należy przede wszystkim:

- poprawić skuteczność aktywnej polityki rynku pracy (wzrost nakładów z 0,3 proc. PKB do 0,6 proc. PKB; objęcie większych grup bezrobotnych działaniami aktywizującymi – z 25 proc. do 4 proc.) i uzyskiwać efektywność zatrudnienia netto powyżej 50 proc., ale pod warunkiem zmiany zarządzania rynkiem pracy, co oznacza:
 - zmianę algorytmu przydziału funduszy dla województw i powiatów;
 - adresowanie polityki rynku pracy nie tylko do bezrobotnych, ale także do osób, które nie mają statusu bezrobotnych, a nie są aktywne zawodowo (ze względu na niską mobilność, poczucie wykluczenia społecznego, niskie kwalifikacje czy wiek) lub są aktywne, ale pracują za granicą;
 - skreślenie z rejestru bezrobotnych osób, które nie poszukują pracy;
 - lepsze i szybkie (do 3 oraz do 6 miesięcy bycia bezrobotnym) adresowanie działań aktywizujących poprzez dopasowywanie narzędzi do grup ryzyka;
 - zwiększenie dostępności doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy w działaniach na rzecz bezrobotnych, co wiąże się co najmniej z potrojeniem liczby doradców i pośredników pracy w publicznych służbach zatrudnienia;

- stworzenie warunków dla otwartości instytucji publicznych na zewnętrzne kontraktowanie usług rynku pracy przy przejrzystym systemie przetargów;
 - integrację systemu zatrudnienia i pomocy społecznej w województwach i powiatach oraz rozwój centrów integracji społecznej;
 - rozwój ekonomii społecznej, co jest formą subsydiowania zatrudnienia, m.in. za pośrednictwem spółdzielni socjalnych.
- Zmienić politykę wobec niepełnosprawnych, by przerwać proces ich wykluczania, także z rynku pracy, co oznacza:
 - szybkie przygotowanie we współpracy ze środowiskami osób niepełnosprawnych niezbędnych rozwiązań ustawowych. Podstawą nowej polityki będzie dostrzeżenie potencjału tej grupy obywateli, a nie ich deficytów fizycznych i psychicznych;
 - zmiany w systemie edukacji niepełnosprawnych, zwiększenie dostępności do szkół wyższych (niepełnosprawni stanowią zaledwie 0,5 proc. studiujących; w najbliższych 2, 3 latach odsetek ten powinien wzrosnąć do 2 proc., czyli do 50 tys. osób);
 - zapewnienie niepełnosprawnym profesjonalnych usług doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy, by wskaźnik ich zatrudnienia wzrósł z 15 proc. do co najmniej 25 proc. w roku 2012;
 - oferowanie różnych form wsparcia zatrudnienia osób niepełnosprawnych, dopasowanych do ich stopnia niepełnosprawności. Wiąże się to z koniecznością ujednoczenia orzecznictwa o niepełnosprawności (dla niepełnosprawnych, dla rencistów z powszechnego systemu i dla rencistów z KRUS);
 - przejrzyste finansowanie aktywizacji zawodowej niepełnosprawnych, czego gwarancją będzie odejście od traktowania ich jako przedmiotu transakcji między państwem a pracodawcami. Uznanie naturalnej podmiotowości tych obywateli powinno spowodować, iż pieniądze przeznaczane na aktywizację powinny iść za nimi (inny model subsydiowania zatrudnienia, inne zasady technicznego doposażenia miejsc pracy, ale i edukacji – bon edukacyjno-zatrudnieniowy), przy utrzymaniu modelu kwotowego;

- decentralizację poprzez samorządy (zwłaszcza wojewódzkie) i organizacje pozarządowe zadań realizowanych przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Fundusz gromadziłby pieniądze oraz kontraktował i kontrolował wykonywanie usług na rzecz niepełnosprawnych u partnerów zewnętrznych;
 - stabilne funkcjonowanie rozwiązań zapewniających niepełnosprawnym wsparcie finansowe w sytuacjach tego wymagających oraz odpowiedniej jakości dostęp do systemu ochrony zdrowia w celu rehabilitacji;
 - promocję zatrudniania niepełnosprawnych w administracji publicznej. Stanowią oni zaledwie 0,8 proc. pracowników, a powinno ich być 4 proc.
- Stworzyć taki model edukacji, by sprostał zadaniom cywilizacyjnym i potrzebom zmieniającej się gospodarki. Szczególnie ważne jest, aby przewidziano w nim warunki do uczenia się przez całe życie, co oznacza:
 - doskonalenie umiejętności niezbędnych na nowoczesnym rynku pracy (np. wcześniejsze niż obecnie rozpoczęcie nauki języka angielskiego);
 - zdobywanie umiejętności informatycznych;
 - gwarancje powszechnego dostępu do usług edukacyjnych wysokiej jakości dla dorosłych;
 - promocję wydatków na edukację dorosłych w przedsiębiorstwach oraz upowszechnienie traktowania ich nie jako kosztów, lecz inwestycji w kapitał ludzki,
 - upowszechnienie korzystania z poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej w trakcie całej kariery zawodowej;
 - jasne określenie warunków finansowania edukacji dorosłych z funduszy publicznych (w tym europejskich) zarówno firmowych, jak i indywidualnych;
 - Przedstawić realne rozwiązania na rzecz pomniejszania kosztów pracy oraz czasu ich wdrożenia:
 - zacząć od zredukowania liczby dni (z 33 do 23), za które w wypadku choroby pracownika musi płacić pracodawca;

- opracować zasady porządkowania i racjonalizowania wydatków socjalnych, by można było w dłuższym czasie dokonać zmian w ich strukturze, z większym nastawieniem na aktywizację i integrację społeczną oraz inwestycje w kapitał ludzki;
 - eliminować decyzje polityczne, których efektem może być wzrost kosztów pracy (szczególnie pozapłacowych);
 - przygotować koncepcję zmiany modelu rent dla osób wchodzących na rynek pracy, by zmniejszyć ich obciążenie składką rentową z 7 proc. do 3 proc.
- Stworzyć podstawy polskiego modelu flexicurity. Polega on na łączeniu działań na rzecz elastyczności rynku pracy i stosowaniu nowych narzędzi bezpieczeństwa (poprzez efektywną i aktywną politykę rynku pracy – APRP, rozwój kształcenia ustawicznego, przejrzysty system bezpieczeństwa socjalnego i gwarancje podstawowych praw pracowniczych). Wzajemność korzyści pracodawcy i pracownika służy wzrostowi adaptacyjności firm i zatrudnionych, co wiąże się z następującymi działaniami:
 - przeglądem i oceną funkcji określonych w polskim prawie elastycznych form zatrudnienia i organizacji pracy w celu wzmocnienia ich efektywnego wykorzystywania i wyrównania różnych uprawnień pracowniczych;
 - decentralizacją prawa pracy, by zamiast regulacji ustawowych o niektórych sprawach decydowała umowa między stronami na poziomie branży czy przedsiębiorstwa, oraz wprowadzeniem zapisów pozwalających na skuteczne wypowiedanie układów zbiorowych;
 - wydłużeniem do 12 miesięcy okresu rozliczania czasu pracy. Zwiększy to wrażliwość systemu prawno-organizacyjnego na sezonowość i zmienność potrzeb pracodawców;
 - promocją nietypowych form zatrudnienia, pozwalających na telepracę, powszechniejsze zatrudnianie pracowników tymczasowych oraz reorientację roli zatrudnienia w niepełnym wymiarze czasu pracy;
 - stworzeniem lepszych warunków do bezpiecznego samozatrudnienia jako rozwojowej formy aktywności zawodowej, co wiąże się z troską o równość stosowanych przepisów wobec pracowników

i samozatrudnionych.

○ Filar III. Solidarność między pokoleniami

Polacy opuszczają rynek pracy przeciętnie w wieku 58 lat. Najwcześniej w Europie, a bezrobocie młodych, wynoszące ciągle przeszło 25 proc. jest najwyższe w krajach UE. Jednym z najważniejszych celów jest więc zrównoważenie obecności na rynku pracy osób najmłodszych i najstarszych, co wymaga wsparcia startu zawodowego młodej generacji oraz utrzymania w zatrudnieniu osób powyżej 45. roku życia. Niezbędne jest ograniczenie wczesnej dezaktywacji zawodowej, szybkie dokończenie reformy emerytalnej, dbałość o jakość życia seniorów oraz powroty młodych emigrantów do kraju.

- W trosce o młode pokolenie należy:
 - wprowadzić w życie rozwiązania zawarte w propozycjach polityki na rzecz rodziny;
 - szybkimi decyzjami doprowadzić do większej spójności systemu edukacji z potrzebami i wyzwaniem rynku pracy;
 - zwiększyć wsparcie dla młodych, potrzebujących kapitału na własne przedsięwzięcia gospodarcze oraz wzbogacić ofertę doradztwa i możliwości korzystania z inkubatorów przedsiębiorczości;
 - poprawić warunki do rozwoju naukowego młodego pokolenia (granty na badania, przyjazne zasady dla podejmujących studia doktoranckie, wspieranie kontaktów międzynarodowych);
 - monitorować sytuację na rynku pracy związaną z wielką falą migracyjną po 2004 roku, ponieważ 80 proc. wyjeżdżających to osoby do 30. roku życia.
 - wspierać racjonalność decyzji o czasowej migracji, by potencjalny wyjeżdżający łączył ją nie tylko z kalkulacją ekonomiczną, ale i perspektywą własnej kariery zawodowej;
 - utrzymywać stały kontakt z osobami wyjeżdżającymi, m.in. poprzez samorządy, parafie i agencje doradztwa personalnego,
 - stworzyć warunki dla powrotu emigrantów do kraju, oferując im pakiet usług, zawarty w przygotowanym przez Platformę Obywatelską narodowym programie „Powrót do domu” m. in.: a/. uzupełnienie edukacji i kompetencji, jeśli to potrzebne do poprawy pozycji po powrocie na polskim rynku pracy - finansowane z Funduszu

Pracy; b/. doradztwo zawodowe i karierowe różnego typu finansowane z środków publicznych: krajowych i UE; c/. pośrednictwo pracy; d/. wsparcie inwestycji kapitałowych - uzupełnienie wkładu na podjęcie działalności biznesowej przy minimalnym oprocentowaniu; e/. łatwy dostęp do taniego kredytu mieszkaniowego i inwestycyjnego oraz f/ abolicja podatkowa.

W celu tworzenia rozwiązań dla starszej generacji i wzrostu ich poczucia bezpieczeństwa oraz satysfakcji z życia należy:

- promować wśród pracodawców utrzymywanie zatrudnienia osób powyżej 45. roku życia, wspierając zarazem doradztwo zawodowe i system przekwalifikowań wzmocniony środkami publicznymi;
- promować aktywne życie emerytów poprzez wzbogacanie oferty edukacyjnej i kulturalnej (uniwersytety III wieku, tańszy dostęp do internetu i nauki obsługi komputera, ulgowe karnety teatralne i kinowe), prozdrowotnej (uprawianie sportu i prowadzenie zdrowego stylu życia – tanie karty wstępu do obiektów sportowych) i innych form aktywnego spędzania czasu wolnego, a równocześnie stworzenie podstaw do rozwoju powszechnie dostępnego rynku usług pielęgnacyjnych;
- ograniczyć możliwości przechodzenia na wcześniejsze emerytury, zadbać o rehabilitację rencistów i zacząć proces podwyższania średniej wieku opuszczających rynek pracy (dla kobiet z 54 do 58 lat, a dla mężczyzn z 62 do 64 lat – do 2012 roku);
- wprowadzić fakultatywne wydłużanie wieku emerytalnego kobiet, by do 2015/2020 roku zrównać go z wiekiem emerytalnym mężczyzn, a wydłużenie wieku uzyskiwania uprawnień do emerytury do 67 lat nastąpiło do 2025 roku;
- wprowadzić emerytury pomostowe dla osób, które pracowały i pracują na stanowiskach i w warunkach szczególnych;
- dokończyć tworzenie instytucji niezbędnych dla sprawnego i długofalowego funkcjonowania systemu emerytalnego, odpornego na zagrożenia ekonomiczne i demograficzne oraz presję polityczną. Wymaga to powołania urzędu aktuarusza krajowego, wzmocnienia roli i rozwoju Funduszu Rezerwy Demograficznej, dostosowania wymiaru rent do

- wymiaru emerytur z nowego systemu, określenia rynkowego modelu funkcjonowania zakładów emerytalnych, stabilizacji instytucjonalnej i finansowej ZUS (samodzielność jednostki, a nie zakład budżetowy);
- zreformować KRUS i zmienić model funkcjonowania rent i emerytur rolniczych.

○ Filar IV. Społeczne zaufanie

Jednym z najważniejszych elementów stabilności demokracji oraz poczucia uczestnictwa obywateli w życiu publicznym i budowy kapitału społecznego jest rozwój społeczeństwa obywatelskiego oraz jego instytucji. Wyrażając interesy wielu grup, organizacje pozarządowe mogą być partnerem władzy publicznej i kontrahentem wielu przedsięwzięć.

W Polsce jest stosunkowo niewiele organizacji pozarządowych. Mają one olbrzymie trudności z finansowaniem swojej działalności. Niewiele mamy ponadto organizacji o funkcjach monitorujących (typu watch dog), ważnych w systemie kontroli mechanizmów demokratycznych w państwie. Udział darowizn na rzecz instytucji pożytku publicznego jest 70 razy mniejszy w porównaniu z UE.

Bardzo ważnym celem jest więc stworzenie odpowiednich warunków do rozwoju i wzrostu znaczenia społeczeństwa obywatelskiego. Dlatego Platforma Obywatelska będzie:

- dążyć do spójności między ustawą o pożytku publicznym a innymi ustawami, by wyeliminować konflikt relacji między administracją a organizacjami pozarządowymi, jeśli chodzi o dostęp organizacji do wykonywania usług publicznych;
- promować współpracę między samorządami a organizacjami pozarządowymi, by władze lokalne traktowały organizacje III sektora jako potrzebnego i poważnego partnera;
- ułatwiać tworzenie partnerstw społecznych;
- PO wypracuje jasne reguły możliwego finansowania działań organizacji pozarządowych z funduszy publicznych;
- uprościć procedurę i upowszechni zasadę przekazywania 1 proc. podatku na organizacje pożytku publicznego, w tym i dla samozatrudnionych;
- doprowadzi do zwolnienia świadczeń organizacji pozarządowych (takich jak finansowanie leczenia czy rehabilitacji, zakup leków lub

- sprzętu pomocniczego) z obciążeń podatkowych. Zwolnimy też
- z podatków pomoc udzielaną takim organizacjom (np. przekazywanie żywności, leków, sprzętu);
 - stworzy infrastrukturę wsparcia rozwoju organizacji pozarządowych, co ułatwi ich intensywniejsze funkcjonowanie w regionach zapóźnienia cywilizacyjnego i niskiego potencjału rozwojowego;
 - będzie promować i rozwijać zasadę wolontariatu jako sposobu aktywizacji zawodowej i społecznej, jako formy pierwszego zatrudnienia, powrotu na rynek pracy i utrzymywania w zatrudnieniu osób powyżej 45. roku życia;
 - PO ograniczy stworzone już warunki dla autonomii III sektora poprzez możliwość ingerencji nadzorującego ministra w uchwały zarządów fundacji itp., czy ograniczenie zjawiska filantropii indywidualnej i firm – poprzez likwidację możliwości odpisu od podatku przeznaczanych na cele społeczne darowizn.

7. BEZCENNY KAPITAŁ – SEKTOR WIEDZY

Rozwój gospodarki opartej na wiedzy i kształtowanie społeczeństwa wiedzy mają strategiczne znaczenie. Edukacja staje się produktem, a jej rynek – wskaźnik światowej – coraz bardziej się otwiera. Konkurencja jest coraz większa. W Polsce jednak edukacja nadal jest traktowana jako domena nakazowo-rozdzielczego systemu administracyjnego.

Platforma Obywatelska będzie kreować wieloletnią, zdecydowaną politykę rozwoju oświaty oraz szkolnictwa wyższego i nauki. Zostanie ona wsparta polityką inwestowania w badania i rozwój (B+R). Jest to warunek awansu naszego kraju w dziedzinie innowacyjności. Osiągnięcie tych celów możliwe jest jedynie wtedy, gdy Polska zharmonizuje swoje działania z polityką prorozwojową Unii Europejskiej.

○ Fundamentalne wartości i zasady w sektorze wiedzy

Wartości fundamentalne kształtowania sektora wiedzy są określone w konstytucji RP. Państwo musi być faktycznym, a nie jedynie deklaracyjnym gwarantem tych zasad, tj. powszechnego i równego dostępu do wykształcenia, autonomii szkół wyższych, wolności badań naukowych oraz ogłaszania ich wyników, a także wolności nauczania.

○ Bezcenny kapitał ludzki i sektor wiedzy w polityce państwa

W Polsce przeprowadzono już reformę polegającą na przekazaniu szkół samorządom. Stworzono warunki do rozwoju oświaty niepublicznej, zmodyfikowano system szkolny, wprowadzono zmiany programowe i egzaminy zewnętrzne. Wyniki nauczania nie są jednak zadowalające, a większości problemów programowych ciągle nie rozwiązano. Przeciwnie, zmiany, jakie poczyniono w systemie oświaty w ostatnich dwóch latach podczas tzw. rewolucji Giertychowskiej, rodzą wiele obaw oraz wywołują protesty rodziców, nauczycieli i uczniów.

Pierwsze wyniki zewnętrznych matur i egzaminów zawodowych wskazują, że konieczne są zmiany w szkolnictwie ponadgimnazjalnym. Niepokojące jest słabe przygotowanie do egzaminów uczniów liceów profilowanych i techników. W międzynarodowym teście PISA, sprawdzającym umiejętności potrzebne do życia w nowoczesnym społeczeństwie, polska młodzież uzyskuje gorsze rezultaty niż jej rówieśnicy z krajów OECD. Na tę słabą ocenę składają się niezłe wyniki testów młodzieży z dużych miast oraz bardzo słabe średnie wyniki młodzieży ze wsi i z małych miast.

Mimo że w ostatnich 15 latach obserwowaliśmy dynamiczny rozwój publicznego i niepublicznego szkolnictwa wyższego, nauka polska nie osiągnęła podobnych sukcesów. Również innowacyjność gospodarki nie jest tak duża, jak można by oczekiwać, biorąc pod uwagę tempo rozwoju kraju.

Udział wydatków na naukę w Polsce od wielu lat obniżał się. W ostatnim roku osiągnął kompromitujący poziom 0,6 proc. PKB.

○ Nowe generalne zasady w polityce państwa dotyczącej sektora wiedzy:

- Podnoszenie jakości kapitału ludzkiego i rozwój sektora wiedzy powinny mieć charakter zintegrowany i kompleksowy. Oznacza to konieczność prowadzenia skoordynowanej i spójnej polityki w oświacie, szkolnictwie wyższym i badaniach naukowych oraz polityki na rzecz rozwoju innowacyjności w gospodarce.
- Warunkiem trwałego rozwoju sektora wiedzy jest wprowadzenie mechanizmów konkurencyjnych o charakterze rynkowym.
- Wpływ państwa na instytucje działające w sektorze wiedzy powinien być stymulujący, ale ograniczony do funkcji regulacyjnych i nadzorczych.

- Konieczne jest selektywne finansowanie wybranych priorytetowych przedsięwzięć badawczych. Dokonując ich wyboru, należy wziąć pod uwagę szanse na współfinansowanie części programów przez podmioty gospodarcze.
- Platforma Obywatelska proponuje następujące zmiany w funkcjonowaniu oświaty:
 - Jak najszybsze wprowadzenie spójnej podstawy programowej – od przedszkola do szkoły średniej. Trzeba ograniczyć przekazywanie wiedzy encyklopedycznej na rzecz przyswajania przez uczniów najważniejszych umiejętności potrzebnych w dorosłym życiu i na rynku pracy. Szkoła powinna przygotowywać do życia w nowoczesnym społeczeństwie: uczyć odpowiedzialności za siebie, zasad przedsiębiorczości, podstaw prawa i reguł przywództwa. Konieczne jest wprowadzenie obowiązkowego nauczania co najmniej jednego języka obcego już od pierwszej klasy szkoły podstawowej oraz podniesienie poziomu nauczania języków obcych. Niebagatelny wpływ na rozwój gospodarczy kraju ma kształcenie techniczne, dlatego niezbędne jest wprowadzenie nowoczesnych programów i metod nauczania matematyki i nauk przyrodniczych. Nowoczesność to również wykorzystanie multimediów w nauczaniu i e-technologii umożliwiającej kształcenie na odległość.
 - Opracowanie zasad nowoczesnego kształcenia zawodowego, otwartego na potrzeby rynku pracy i umożliwiającego zdobywanie niezbędnych kwalifikacji zawodowych przez całe życie. Konieczne jest powiązanie kształcenia zawodowego z przedsiębiorstwami, a także zmiana zasad przeprowadzania egzaminów zawodowych, by uwzględnić kwalifikacje zdobyte poza szkołą.
 - Przywrócenie maturze rangi najważniejszego egzaminu w procesie edukacji oraz zagwarantowanie jej spójności z systemem matur w krajach Unii Europejskiej. Egzamin maturalny z matematyki powinien być obowiązkowy.
 - Zwiększenie autonomii szkół i kompetencji ich dyrektorów. Należy umożliwić dyrektorom prowadzenie niezależnej i spójnej polityki kadrowej, decydowanie o organizacji pracy szkoły, programach nauczania

i realizacji budżetu. Działania te nadzorowałyby rady oświatowe szkół, składające się z przedstawicieli władzy samorządowej i nadzoru pedagogicznego oraz rodziców.

- Zmiana sposobu finansowania szkół i placówek oświatowych poprzez wprowadzenie bonu oświatowego jako podstawy tworzenia ich budżetu. Dzięki temu szkoły zyskają większą samodzielność przy podejmowaniu decyzji dotyczących organizacji i nauczania. Zachęci to także rodziców do świadomego wyboru szkoły dla dziecka.
- Wyrównywania szans edukacyjnych dzięki upowszechnieniu edukacji przedszkolnej. Zaledwie 36 proc. dzieci od 3. do 5. roku życia objętych jest wychowaniem przedszkolnym – najmniej na terenach wiejskich. Niezbędne jest prowadzenie różnorodnych, elastycznych form wychowania przedszkolnego dostosowanych do lokalnych warunków i potrzeb.
- Obniżenie wieku szkolnego do lat sześciu. Pięciolatki zaś miałyby prawo do korzystania z rocznego przygotowania przedszkolnego – tzw. zerówek. Polska jest jednym z ostatnich krajów Unii Europejskiej, w którym obowiązek szkolny rozpoczyna się w wieku siedmiu lat.
- Opracowanie programów wsparcia dla dzieci ze środowisk wiejskich i małych miast (zajęcia pozalekcyjne, fundusze stypendialne, dostęp do internetu, wspieranie nauki języków obcych).
- Państwo i samorządy muszą udzielić szkołom specjalistycznej pomocy w rozwiązywaniu problemów wychowawczych. Zmniejszenie skali patologii i przemocy oraz poprawienie relacji społecznych w oświacie nie może się opierać na naiwnej, anachronicznej i niebezpiecznej jednocześnie wierze w skuteczność kontrolowania i karania jako metod wychowywania młodego pokolenia i zmuszania szkoły do stosowania tych metod. Niezbędne jest także zaangażowanie społeczności lokalnej, a także wsparcie specjalistycznych placówek, takich jak poradnie, świetlice i placówki resocjalizacyjne. Potrzebne są zmiany w systemie kształcenia nauczycieli, aby byli lepiej przygotowani do roli wychowawcy. Należy zatrudnić w szkole pedagoga i psychologa oraz wzmocnić pozycję wychowawcy.

○ Szkolnictwo wyższe, nauka i innowacyjność. Platforma Obywatelska stworzy warunki do poprawy jakości polskiej nauki oraz zadba o rozwój sektora wiedzy poprzez:

- dopasowanie programów studiów do wymogów rynku pracy,
- konsolidację i integrację badań naukowych z gospodarką,
- poprawę infrastruktury sektora wiedzy i jego otoczenia, w tym informatyzacji państwa,
- wprowadzenie elementów internacjonalizacji polskiej nauki.
- realizację programu Study In Poland oraz zlokalizowanie Europejskiego Instytutu Technologicznego we Wrocławiu,
- promocję kariery i awansu naukowego młodszej kadry akademickiej przez lepszy system stypendialny oraz większą mobilność międzynarodową,
- wprowadzenie zasady finansowania wybranych priorytetowych przedsięwzięć badawczych. Proces wskazywania tych priorytetów musi być obiektywny i transparentny. Jedną z przesłanek przy dokonywania wyboru powinna być ocena szans na współfinansowanie wyselekcjonowanych programów przez podmioty gospodarcze,
- wsparcie uczelni, dużych uniwersytetów, które są okrętami flagowymi polskiego szkolnictwa wyższego. Dzięki tej pomocy będą one mogły wyraźnie wzmocnić swoją pozycję międzynarodową. Warunkiem osiągnięcia tego celu jest przede wszystkim, choć nie jedynie, zmiana mechanizmów finansowania nauki,
- unikanie populizmu oraz norm, które krzywdzą uczniów ambitnych i pracowitych. Rywalizacja indywidualna i zbiorowa systematycznie się nasila. Młodzi ludzie muszą sprostać wysokim standardom i ostrym rygorom konkurencyjnym, które dyktuje rynek,
- wsparcie rozwoju specjalnej infrastruktury instytucjonalnej, takiej jak parki technologiczne czy inkubatory przedsiębiorczości. Działania te mają stymulować innowacyjność w gospodarce,
- zapewnienie dostępu do oferty najlepszych uczelni osobom gorzej sytuowanym z terenów biedniejszych i słabiej rozwiniętych edukacyjnie poprzez rozwój internetu szerokopasmowego,
- zachęty dla polskiego szkolnictwa wyższego i nauki do uczestniczenia w europejskim systemie szkolnictwa wyższego i badań naukowych.

8. POLSKA W EUROPIE. POLITYKA REGIONALNA, SPÓJNOŚĆ I WZROST

Aby jak najlepiej wykorzystała fundusze europejskie, rząd musi być dobrze przygotowany pod względem programowym oraz organizacyjnym i stale się doskonalić. W przeciwnym wypadku konieczne stanie się stosowanie kosztownych i nierentownych rozwiązań tymczasowych, na które Polski po prostu nie stać.

W 2007 roku rząd kończy negocjacje z Komisją Europejską na temat systemu programowania i wdrażania europejskiej polityki spójności w Polsce. Nasze propozycje zostały formalnie przedłożone. Niezbędne jest obecnie monitorowanie jego przebiegu, aby polskie postulaty zostały spełnione zgodnie z polskim interesem narodowym.

Rząd Platformy Obywatelskiej będzie potrafił prowadzić nowoczesną politykę regionalną. W przeciwieństwie do dotychczasowych działań rządu PiS, którego działalność to w dużym stopniu czas zmarnowanych szans:

- Zmniejszono fundusze przekazane władzom regionalnym, przesuwając główny ciężar na programy sektorowe realizowane bezpośrednio przez ministerstwa.
- Nie przedstawiono założeń polityki regionalnej, stanowiących czytelną podstawę do podziału unijnych pieniędzy.
- Decyzja o przeznaczeniu większości pieniędzy na realizację zadań w województwach wschodnich nie została poparta czytelnymi założeniami strategicznymi, co wywołało zrozumiałe protesty w wielu województwach.
- Zabrakło odwagi politycznej do zaprezentowania i obrony zróżnicowanego podejścia do poszczególnych regionów. Ponadto, oprócz quasi-objektywnego podziału funduszy na programy regionalne, pojawiły się nieuzasadnione dysproporcje w programach sektorowych.
- Ustawa o wspieraniu rozwoju regionalnego jest niepotrzebna, gdyż będzie utrudniać działania rządu i samorządu.
- Nie przygotowano i nie przeprowadzono reformy finansów publicznych, a kierunek prowadzonych prac prowadzi do spiętrzenia problemów związanych z wykorzystaniem funduszy europejskich.
- Nie wprowadzono niezbędnych zmian ustrojowych poszerzających uprawnienia samorządu terytorialnego. Nie dokonano też podziału

kompetencji między samorządem województwa a zdekoncentrowaną administracją rządową.

- Krajowy Program Reform – dokument przedłożony przez Polskę, będący odpowiedzią na zreformowane założenia strategii lizbońskiej, odbiegał znacznie pod względem jakości od oczekiwań instytucji europejskich, a jego realizacja przebiega zbyt wolno.
- Zarządzanie pieniędzmi z Funduszu Spójności napotyka na wiele barier wynikających ze słabości administracji rządowej, a efektem tego jest bardzo słabe wykorzystanie tego funduszu.
- Nie przystosowano administracji publicznej do realizacji zadań o charakterze rozwojowym (trudności w zarządzaniu procesami inwestycyjnymi).
- Nie wdrożono skutecznie informatycznego systemu monitorowania i zarządzania funduszami UE.

PO uważa, że Polska musi wykorzystać szansę nadrobienia strat związanych z brakiem właściwej infrastruktury technicznej i społecznej oraz wziąć aktywny udział w „wyścigu o nowoczesność, innowacyjność”. Byłoby strategicznym błędem założenie, że najpierw wypełniamy luki w infrastrukturze, a później podejmujemy działania modernizujące gospodarkę. Nie możemy dopuścić do powstania UE dwóch prędkości – krajów nadrabiających zaległości oraz realizujących prorozwojową strategię lizbońską.

Dla nowych krajów członkowskich ważne jest, aby znaczna część funduszy europejskich była przeznaczana na wspieranie działań prorozwojowych, prokonkurencyjnych i proinnowacyjnych. Osiąganie celów strategii lizbońskiej powinno się odbywać bowiem równocześnie w całej Unii, a nie najpierw w regionach silniejszych, lepiej rozwiniętych.

Platforma Obywatelska będzie dążyć do zwiększenia konkurencyjności polskiej gospodarki, prowadząc politykę regionalną dynamizującą rozwój gospodarczy i społeczny w regionach słabiej rozwiniętych oraz wzmacniającą i utrwalającą go w regionach lepiej rozwiniętych. Niezbędny jest też rozwój infrastruktury technicznej, komunikacyjnej, internetowej, edukacyjnej i badawczo-naukowej w słabszych regionach. Zamierzamy doprowadzić do tego, aby ważne podmioty życia publicznego – władze publiczne, pracodawcy, pracobiorcy i członkowie społeczeństwa obywatelskiego – wspólnie ustalały priorytety rozwojowe i uzgadniały mechanizmy podejmowania decyzji. Chcemy być siłą polityczną, odważnie wprowadzającą w Polsce zasadę partnerstwa.

○ Cele doraźne

- Usunięcie ustawowych i organizacyjnych przeszkód, utrudniających wykorzystanie funduszy europejskich i realizowanie polityki spójności w Polsce. Należy przede wszystkim uprościć procedury i zmniejszyć koszty pozyskania funduszy.
- Doprowadzenie do przejrzystości procedur wyłaniania projektów, by uniemożliwić wykorzystywanie ich do celów politycznych.
- Umożliwienie współdziałania władz publicznych i partnerów społecznych przy wyborze projektów i monitorowaniu ich realizacji.
- Sprawdzanie, czy planowane inwestycje ogólnopolskie, regionalne i lokalne są komplementarne.

○ Priorytetowe działania strukturalne, które powinny być wspierane z funduszy europejskich:

- Inwestycje w infrastrukturę techniczną, zwłaszcza komunikacyjną, włączającą Polskę w europejską sieć transportową i łączącą miasta będące ośrodkami rozwojowymi.
- Umożliwienie każdemu obywatelowi dostępu do szerokopasmowego internetu i usług publicznych świadczonych za pośrednictwem sieci. Realizacja tej inwestycji zwiększy spójność terytorialną kraju, co jest jednym z priorytetów Unii Europejskiej.
- Rozbudowanie lotnisk regionalnych i tworzenie system bezpośrednich połączeń między nimi.
- Promowanie przyjaznych środowisku środków transportu, szczególnie komunikacji szynowej w dużych aglomeracjach miejskich.
- Wspieranie modernizacji i rozwoju transportu kolejowego.
- Zracjonalizowanie zarządzania gospodarką wodną (zrealizowanie ramowej dyrektywy wodnej UE).
- Stosowanie najnowszych metod dywersyfikacji źródeł energii.
- Wspieranie działań na rzecz innowacyjności gospodarki, zwłaszcza poprzez inwestycje niezbędne do prowadzenia badań naukowych.
- Stworzenie mechanizmów współpracy między władzami publicznymi, uczelniami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i podmiotami gospo-

- darczymi – tworzenie regionów wiedzy i innowacji.
 - Kierowanie funduszy europejskich na rewitalizację i rozwój dużych miast, gdyż są one ośrodkami rozwoju.
 - Wspieranie budownictwa mieszkaniowego z funduszy europejskich.
 - Koordynacja polityki regionalnej z polityką rozwoju terenów wiejskich.
- Działania, które podejmie Platforma Obywatelska:
- Zweryfikowanie, we współpracy z partnerami społecznymi i gospodarczymi, propozycji najważniejszych projektów na lata 2007–2013.
 - Wzmocnienie kadrowe i organizacyjno-techniczne administracji publicznej odpowiedzialnej za zarządzanie funduszami europejskimi.
 - Zainicjowanie debaty publicznej na temat wyzwań rozwojowych, jakie musi podjąć Polska do 2020, a także publiczny nadzór nad przygotowaniem do Euro 2012 i udział w nich.
 - Dokonanie zmian ustrojowych, które ułatwią zarządzanie w sferze publicznej: pogłębienie decentralizacji poprzez wzmocnienie roli powiatu oraz kompetencji i systemu finansowania samorządu województwa.
 - Uporządkowanie relacji ustrojowych i stworzenie właściwego przepływu informacji pomiędzy samorządem województwa a administracją rządową (województwem).
 - Ponowne określenie zadań ministra ds. rozwoju regionalnego – wzmocnienie jego pozycji w rządzie i powierzenie mu funkcji koordynujących, a także odpowiedzialności za działania planistyczne.
- Potrzebne zmiany legislacyjne, które przygotuje Platforma Obywatelska
- Nowelizacja systemu finansów publicznych umożliwiająca łączenie funduszy polskich i europejskich, wieloletnie planowanie finansowe, wprowadzenie do polskiego systemu zasady n+2, budżetu zadaniowego i innych rozwiązań ułatwiających rozliczenia z Unią Europejską.
 - Stworzenie ustawy o planowaniu przestrzennym, wprowadzającej zasadę powszechności planowania i stabilności.
 - Rozpoczęcie właściwego procesu planistycznego poprzez opracowanie założeń strategicznych i poddanie ich debacie publicznej, a w końcu podjęcie politycznych decyzji przez parlament.
 - Na podstawie przyjętych przez parlament kierunków rozwoju kra-

ju rząd powinien opracować średniookresowe plany wykonawcze i skoordynować je z zamierzeniami na poziomie regionalnym – z samorządami województw (sejmikami i zarządami), a także lokalnym – z samorządami lokalnymi.

9. POLSKA W EUROPIE. ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA POLSKĄ WIEŚ

Platforma Obywatelska jest gotowa do wzięcia pełnej odpowiedzialności za polską wieś. Będziemy dążyć do takich zmian w unijnej wspólnej polityce rolnej, żeby interesy polskich rolników i mieszkańców polskiej wsi były lepiej chronione. Chcemy, aby nasze obszary wiejskie dogoniły cywilizacyjnie miasta. Program rozwoju wsi będzie miał charakter regionalny. Jego celem jest rozwiązywanie najpoważniejszych lokalnych problemów. To przede wszystkim w regionach powinny zapadać decyzje, na co wydawać pieniądze. Zdecentralizujemy zarządzanie i podejmowanie decyzji, uprościmy procedury, zmniejszymy biurokrację, instytucje będą bliżej rolników.

Platforma Obywatelska i jej rząd zaproponują rolnikom i mieszkańcom wsi umowę społeczną. Będzie się ona opierać na 5 filarach:

- I. Kompetentna polska polityka na rzecz wsi i rolnictwa w Unii Europejskiej
- II. Regionalizacja polityki rozwoju obszarów wiejskich
- III. Przebudowa instytucji wspierających rolnictwo
- IV. Prowadzenie polityki żywnościowej stymulującej kooperację i tworzenie więzi gospodarczych
- V. Wzmacnianie więzi społecznych, społeczeństwa obywatelskiego i uprawianie mądrej polityki społecznej

○ Rozwój wsi i rolnictwa

W Polsce dystans cywilizacyjny między wsią a miastem jest wciąż duży. Wyższe wykształcenie ma zaledwie 4,3 proc. mieszkańców na wsi (w miastach – 13,7 proc.), a do sieci gazowej podłączonych jest jedynie 15,9 proc. gospodarstw domowych (w miastach – 76,7 proc.). Ponadto sytuację na obszarach wiejskich pogarsza bezrobocie strukturalne oraz brak miejsc pracy poza rolnictwem.

By zmniejszyć te różnice, konieczne będzie objęcie polskiego rolnictwa mechanizmami wspólnej polityki rolnej, a także innymi działaniami finansowanymi przez Unię Europejską.

Podstawowym celem polityki rozwoju obszarów wiejskich PO jest poprawa jakości życia mieszkańców wsi i małych miast, przywrócenie opłacalności produkcji rolnej tj. zminimalizowanie różnic cywilizacyjnych między wsią a miastem, modernizacja rolnictwa, ochrona środowiska naturalnego i wsparcie tworzenia miejsc pracy poza rolnictwem.

Ważnymi elementami kompleksowej polityki rolnej PO są: zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego, rozwój rybołówstwa morskiego i rybactwa śródlądowego, zwiększenie kompetencji samorządów terytorialnych, samorządów rolniczych, organizacji rolniczych i pozarządowych.

○ Filar I. Kompetentna polska polityka na rzecz wsi i rolnictwa w Unii Europejskiej

• Kierunki zmian wspólnej polityki rolnej

Na przełomie lat 2008/2009 w UE odbędzie się debata poświęcona zmianom we WPR po 2013 roku. Polska musi przedstawić własne propozycje zmian i kreowania tej polityki. Platforma Obywatelska odrzuca tzw. model angielski reformy WPR, czyli pełną liberalizację. Uczynimy wszystko, aby jak najszybciej zwiększyć wysokość dopłat bezpośrednich do poziomu płatności w starych krajach członkowskich. Minister rolnictwa powinien wypełnić swe zadania do 1 stycznia 2009 r., kiedy ma zacząć obowiązywać nowy system płatności bezpośrednich i nowe warunki tzw. zasady współzależności (cross compliance). Dzięki silnej pozycji PO w gremiach decyzyjnych oraz lepszemu wykorzystaniu zasobów i wykwalifikowanym pracownikom resortu rolnictwa Polska będzie miała realny wpływ na kształtowanie WPR.

○ Filar II. Regionalizacja polityki rozwoju obszarów wiejskich

- Program rozwoju obszarów wiejskich (PROW) – narzędzie trwałego rozwoju polskiego rolnictwa

Polityka rozwoju obszarów wiejskich będzie miała charakter regionalny. Powinna być planowana i wprowadzana w życie przede wszystkim w województwach. Jej skuteczność zagwarantuje to, że stanie się częścią długofalowej polityki państwa i będzie prowadzona wspólnie z polityką oświatową, kulturalną, społeczną czy regionalną. Na obszary wiejskie w sposób spójny muszą być kierowane pieniądze z Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności czy Funduszu Regionalnego. Dotacje przeznaczone w PROW 2007–2013 na rozwój obszarów wiejskich muszą służyć trwałemu rozwojowi, a nie jedynie absorpcji bez trwałych zmian na wsi i w rolnictwie. Działania PROW muszą być zróżnicowane według województw.

Wprowadzimy do PROW 2007–2013 większą możliwość wspierania mikroprzedsiębiorstw oraz prowadzenia w gospodarstwach rolnych działalności pozarolniczej. Fundusze strukturalne zostaną również wydane na wzbogacenie oferty edukacyjnej dla młodzieży i dorosłych z obszarów wiejskich.

- **Krajowe instrumenty wspierające rolnictwo**

Priorytetowym zadaniem jest zapewnienie rolnictwu wystarczającej pomocy krajowej, aby Polska mogła w całości wykorzystać fundusze europejskie. Ponieważ gospodarstwa należy dostosować do standardów wspólnotowych, utrzymamy kredyty inwestycyjne na ich modernizację. Zwiększymy również wydatki na postęp biologiczny w rolnictwie.

○ Realizacja programu Natura 2000

Zadaniem programu Natura 2000 jest zachowanie dziedzictwa przyrodniczego Europy. Dotacje unijne, przeznaczone na projekty na terenach chronionych, będą miały jednak wpływ nie tylko na ochronę środowiska, ale i na rozwój turystyki. Jednym z mechanizmów umożliwiających realizowanie programu Natura 2000 w Polsce będzie właściwe wykorzystanie funduszy PROW 2007–2013. Niedopuszczalne jest pozbawienie polskich rolników

części funduszy z powodu opóźnień we wprowadzaniu przez rząd programu NATURA 2000. Państwo winno położyć większy nacisk na szkolenia rolników i przekonanie ich, że ograniczenia produkcji na terenach objętych ochroną zostaną zrekompensovane z funduszy PROW. Rozpocznie się również realizacja projektu „małej retencji” i zagospodarowanie terenów w pobliżu jezior. Ponadto opracowane zostaną normy prawne umożliwiające zagospodarowanie gruntów niskiej klasy na cele inwestycyjne.

○ Filar III. Przebudowa instytucji wsparcia rolnictwa

- Zmniejszenie kosztów funkcjonowania agencji rolnych

Dla realizacji zadań wynikających ze Wspólnej Polityki Rolnej rozważamy utworzenie jednej Agencji Rozwoju Obszarów Wiejskich (AROW) powstała z przekształcenia Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz Agencji Rynku Rolnego. Dając samorządom wojewódzkim prawo do prowadzenia PROW, wydzielimy również część ARiMR i wraz z pieniędzmi na ich utrzymanie przełączymy ją instytucjom samorządowym. By zmniejszyć koszty funkcjonowania administracji publicznej, PO wprowadzi monitoring i ocenę kosztów na rozbudowę systemów informatycznych agencji płatniczej. W Agencji Nieruchomości Rolnych zwiększony zostanie nadzór właścicielski.

- Reforma systemu doradztwa rolniczego

Platforma Obywatelska doprowadzi do zmian systemu doradztwa rolniczego i zwiększenie jego znaczenia. Proponujemy zmianę istniejącego systemu, jako nieodpowiadającego zapotrzebowaniu rolników na kompleksową i sprawną pomoc przy uzyskiwaniu pomocy finansowej ze środków wspólnotowych. Wprowadzimy obok doradztwa publicznego, doradztwo niepubliczne, umożliwiające prowadzenie działalności w określonych ramach prawnych i merytorycznych, gwarantując profesjonalność działania oraz możliwość współfinansowania go ze środków publicznych, przy nadzorze instytucji publicznych. Przy tej okazji należy wykorzystać potencjał instytucji od lat pracujących dla rolnictwa, szczególnie Izb Rolniczych. Samorząd rolniczy musi uzyskać więcej kompetencji, środków finansowych i odpowiadać za rolnictwo i wieś. Wdrażając zmiany w systemie doradztwa rolniczego, zapewni-

my rolnikom uzyskującym najmniejsze dochody, bezpłatny (finansowany ze środków budżetowych) dostęp do usług doradczych. Publiczne doradztwo będzie m.in. odpowiedzialne za szkolenie i przygotowanie kadr dla doradztwa niepublicznego oraz zamawiać będzie na rynku pozostałe doradcze usługi finansowe w formie grantów.

- **Bezpieczeństwo żywności i funkcjonowanie inspekcji rolnych**
Produkowana i sprzedawana żywność musi spełniać standardy i wymogi wspólnotowe. Konieczny jest więc spójny i sprawny nadzór oraz kontrola. Dlatego zmienimy organizację służb i inspekcji kontrolnych, tworząc skonsolidowaną Inspekcję Weterynaryjną i Bezpieczeństwa Żywności.

○ Filar IV. Prowadzenie polityki żywnościowej stymulującej tworzenie więzi gospodarczych i kooperację w Polsce

- **Krajowy program tworzenia grup producenckich. Budowa giełd rolnych oraz reforma rynków hurtowych**
Zlikwidujemy bariery formalnoprawne hamujące tworzenie grup producentów rolnych. Dokończymy program budowy lokalnych i regionalnych rynków hurtowych. Resort rolnictwa udzieli wszechstronnej pomocy spółkom, by mogły dokończyć restrukturyzację. Zwiększy nadzór nad wykorzystywaniem przez rynki hurtowe i giełdy towarowe pieniędzy publicznych. Naszym zdaniem, ważną rolę w reformowaniu rynków hurtowych powinny odgrywać izby rolniczych samorządów. Elementem niezbędnym do funkcjonowania rynków hurtowych jest likwidacja dysproporcji pomiędzy rolno-spożywczymi rynkami hurtowymi oraz promocja silnych i niezależnych giełd towarowych (przykładem jest giełda w Broniszach). Nastąpi egzekucja zobowiązań skarbu państwa w giełdach towarowych poprzez doprowadzenie do zmiany struktury własności na rzecz dotychczasowych akcjonariuszy prywatnych, przede wszystkim producentów i operatorów rynków hurtowych, z ewentualnym udziałem samorządów terytorialnych, które wesprą działania rynków w kierunku ujednoczenia handlu hurtowego.
- **Energia odnawialna na terenach wiejskich. Biopaliwa**
W Polsce są ogromne możliwości rozwoju energetyki odnawialnej, ale nie

mamy odpowiednich podstaw prawnych i rozwiązań zachęcających do ich rozwoju. Będziemy wspierać aeroenergetykę i popularyzować korzystanie z odnawialnych źródeł energii, które mogą mieć istotny udział w bilansie energetycznym poszczególnych województw, powiatów czy gmin. Rozszerzymy listę wspieranych upraw na cele energetyczne. Będziemy wspierać rolników, którzy sami przetwarzają uprawiane w gospodarstwie rośliny energetyczne.

- **Handel artykułami rolnymi i spożywczymi. Handel ze Wschodem.**
Rosyjskie embargo na polską żywność sprawia, że producenci tracą nie tylko dochody, ale także reputację solidnych dostawców. Będziemy dążyć, w ścisłej współpracy z UE, do zawarcia długoletnich umów z Rosją, Ukrainą i innymi państwami Wspólnoty Niepodległych Państw. Państwo będzie wspierać przedsiębiorców rolnych, eksport, handel, projekty inwestycyjne i umiejętnie chronić krajowy rynek.

○ **Gospodarka rybna**

Gospodarka rybna jest integralną częścią gospodarki żywnościowej. Za sektor ten będzie odpowiedzialny, podobnie jak w większości krajów europejskich, minister rolnictwa. Rząd wypracuje nową strategię kutrowego rybactwa bałtyckiego, rybołówstwa zalewowego oraz przetwórstwa rybnego. Przygotujemy ogólnokrajowe kampanie promocyjne, by zwiększyć spożycie ryb morskich oraz słodkowodnych. Podstawowym zadaniem gospodarki rybackiej powinno być uczestnictwo polskiej administracji rybackiej w realizacji wspólnej polityki rybackiej oraz w przygotowaniu jej nowelizacji. Opracujemy Kartę Rybaka, która w modelu zbiorowego układu pracy określać będzie sprawy o charakterze socjalnym.

○ **Filar V. Wzmacnianie więzi społecznych, społeczeństwa obywatelskiego i uprawianie mądrej polityki społecznej**

- **Program Leader – sposób na budowę społeczeństwa obywatelskiego na terenach wiejskich**
Inicjatywa europejska Leader będzie traktowana jako mechanizm stymulowania działań innowacyjnych na obszarach wiejskich poprzez angażowanie lokalnego potencjału. Fundusze z tego programu zostaną przeznaczone m.in. na zwiększenie skuteczności doradztwa

rolnego oraz innych form pomocy informacyjnej – np. na wzmocnienie wiejskich centrów doradztwa i informacji z dostępem do internetu. Ponadto Leader ma pomóc w tworzeniu lokalnych organizacji stymulujących działanie grup producentów rolnych oraz wspierać lokalne inicjatywy społeczne, takie jak hospicja, domy samotnej matki, ośrodki terapeutyczne, świetlice środowiskowe, kluby sportowe. Ma też wzmocnić rolę samorządu, dając mu możliwość korzystania z dodatkowych funduszy.

- **Zwiększenie roli sołectwa i sołtysów w życiu wsi. Poprawa sytuacji byłych pracowników PGR i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.** Społeczeństwo obywatelskie na wsi bez mocnej pozycji sołtysa oraz podmiotowo traktowanej instytucji sołectwa nie istnieje. Dzisiaj, wraz ze wzrostem liczby zadań spadających na sołtysów, rozwojem instytucji samorządowych oraz w związku z wieloma problemami wsi wymaganie od osób pełniących funkcję sołtysa pełnego społecznego zaangażowania staje się niemożliwe. PO zaproponowała ustawę o tzw. funduszu sołeckim. Będzie on wymiernym wsparciem dla sołectw i sołtysów.

PO zamierza przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu na obszarach wiejskich. Konieczne jest jak najszybsze poprawienie sytuacji byłych pracowników państwowych gospodarstw rolnych. Podstawowym problemem tej grupy obywateli jest bezrobocie. Będziemy dążyć do tego, aby było jak najwięcej programów aktywizacji tej grupy, dostosowanych do potrzeb i specyfiki danego regionu. W działaniach, finansowanych zarówno z Europejskiego Funduszu Społecznego, jak i PROW oraz programu Leader, priorytetem będzie realizacja programów na rzecz lokalnych środowisk popegeerowskich.

- **System ubezpieczeń społecznych rolników i Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego**

Odrębny system ubezpieczenia społecznego rolników musi być utrzymany. Trzeba jednak urealnić wysokość składek dla przedsiębiorców rolnych mających duże i dochodowe gospodarstwa rolne. Z budżetu powinny być dotowane składki, a nie wypłata świadczeń – będzie

to sposób na poprawę efektywności funkcjonowania KRUS. Należy zapewnić właściwy nadzór nad pieniędzmi pochodzącymi ze składek gromadzonych w Funduszu Składowym Ubezpieczenia Społecznego Rolników.

10. MEDIA ELEKTRONICZNE – WYZWANIE CYWILIZACYJNE

Celem strategicznym polityki wobec mediów elektronicznych jest opracowanie systemu gwarantującego wolność wyrażania poglądów i informowania oraz wspieranie kultury narodowej.

Platforma Obywatelska uznaje za konieczne:

- przygotowanie zmian prawnych i rozwiązań organizacyjnych pozwalających na pełne wykorzystanie możliwości cyfryzacji;
- przyjęcie ustawy regulującej funkcjonowanie radia i telewizji;
- likwidację obecnego i powołanie jednolitego, niezależnego regulatora rynku komunikacji elektronicznej;
- zmianę organizacji mediów publicznych, w tym wprowadzenie licencji programowych, określających konkretne zadania programowe.

Platforma Obywatelska traktuje cyfryzację jako jeden z priorytetowych programów sprzyjających rozwojowi cywilizacyjnemu.

W najbliższych latach Polska, podobnie jak inne kraje Unii, powinna zrezygnować z nadawania analogowego na rzecz cyfrowego. Zmieni to radykalnie nie tylko sposób korzystania z mediów, ale i system komunikacji społecznej. Emisja cyfrowa stworzy m.in. możliwości nadawania wielu nowych programów telewizyjnych, co doprowadzi do zasadniczych zmian na rynku mediów. Nadawcy obecni na rynku oraz zamierzający się ubiegać o koncesje oczekują na decyzje władz państwowych w sprawie harmonogramu i zasad w okresie przejściowym i przy przyznawaniu koncesji. Wstrzymanie przez obecny rząd prac związanych z cyfrową konwersją nadawania opóźnia zatem proces modernizacji Polski.

Zgodnie z tendencjami europejskimi i logiką rozwoju rynku mediów powinien powstać jeden zintegrowany regulator mediów elektronicznych i telekomu-

nikacji. Powierzone mu zostaną kompetencje Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji oraz Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

Przykładem takiego systemu jest bardzo dobrze oceniany brytyjski Office of Communication (OFCOM), który powstał jesienią 2003 roku, zastępując kilka istniejących wcześniej ciał regulacyjnych.

Regulator mediów elektronicznych i telekomunikacji powinien być organem kolegiальnym. W jego składzie powinni się znaleźć znawcy rynku medialnego i telekomunikacji. Powoływać ich mogą Sejm, Senat i Prezydent, wedle procedury gwarantującej pluralizm (po konsultacjach społecznych i spośród kandydatów rekomendowanych przez reprezentację zainteresowanych środowisk), a nie – jak dotychczas – z klucza partyjnego.

Przy nowym regulatorze powinna powstać Rada Programowa, w której będą zasiadać przedstawiciele środowisk twórczych i eksperci medialni.

🟡 Platforma Obywatelska docenia rolę mediów publicznych w demokratycznym państwie. Dlatego uznaje Polskie Radio i Telewizję Polską za instytucje kultury narodowej i traktuje je jako forum debaty społecznej.

Media publiczne, będące integralnym składnikiem narodowej kultury, bezstronne i profesjonalne, aktywnie działające na rzecz kształtowania świadomości historycznej, spójności i wysokich standardów życia społecznego, to jeden z ważniejszych elementów funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego.

Platforma Obywatelska wprowadzi licencję programową. Będzie ona określała kilkuletnie zadania programowe publicznych mediów. Ma to zapobiegać nadmiernej komercjalizacji stacji, a jednocześnie stanie się punktem odniesienia podczas okresowej oceny wielkości i źródeł finansowania, a także oceny pracy osób odpowiedzialnych za publiczne media.

Organizacja wewnętrzna mediów publicznych musi służyć realizacji zadań programowych, zgodnie z zasadami kultury organizacyjnej nowoczesnych korporacji, gwarantować przejrzystość finansowania i racjonalizację kosztów. Tym celem trzeba podporządkować zmiany organizacyjne.

Organizacja mediów publicznych musi uwzględniać szczególną rolę regionalnych ośrodków publicznej radiofonii i telewizji. Nie tylko uczestniczą one w tworzeniu programu ogólnokrajowego, który powinien bardziej odzwierciedlać życie regionów i ośrodków miejskich, ale przede wszystkim kreują lokalny patriotyzm.

Materiały archiwalne, przede wszystkim dotyczące historii i kultury narodowej, telewizja i radio publiczne powinny udostępniać w internecie wszystkim zainteresowanym. Należy im również zapewnić odpowiednie fundusze na wypełnianie zadań publicznych – zwłaszcza społecznych, kulturalnych i edukacyjnych. Precyzyjne określenie źródeł i wysokości finansowania nastąpi po zdefiniowaniu zadań publicznych mediów w licencjach programowych. Konieczne są zmiany organizacyjne, w tym racjonalizacja kosztów stałych, aby zapewnić najwyższą efektywność wykorzystania pieniędzy.

○ Platforma Obywatelska będzie wspierać rozwój niezależnej produkcji audiowizualnej. W Polsce to produkcja niezależna może się poszczycić największą różnorodnością i nowatorstwem, wzbogacając naszą kulturę o oryginalne treści. Zapewnienie jej zgodnego z normami europejskimi udziału w rynku będzie ważnym zadaniem nowego regulatora.

Ważnym elementem narodowej tożsamości kulturalnej i świadectwem obecności polskiej kultury w globalizującym się świecie jest fabularny film kinowy. Zgodnie z rozwiązaniami sprawdzonymi w wielu krajach Unii Platforma Obywatelska opowiada się za rozwojem nowoczesnych form współfinansowania produkcji kinematograficznej z budżetu. Obowiązek udziału w finansowaniu twórczości filmowej spoczywa również na nadawcach telewizyjnych i na dostawcach nowych medialnych usług audiowizualnych, takich jak np. wideo na życzenie.

Prawidłowe funkcjonowanie mediów audiowizualnych gwarantuje nie tylko dobry system prawny, ale przede wszystkim praktyczne wykorzystywanie istniejących mechanizmów. Platforma Obywatelska jest zdecydowana podjąć wysiłki, aby uwolnić media od partyjnych wpływów i obyczaju politycznego, który zasada się na szkodliwym dla mediów publicznych przekonaniu – kto ma władzę, ten ma telewizję.

11. POLSKA W EUROPIE. KULTURA NARODOWA, DZIEDZICTWO, POLITYKA KULTURALNA

Zmieniające się realia gospodarcze i społeczne, tendencje rozwojowe oraz konieczność pogodzenia kultury globalnej z zachowaniem odrębności narodowych, regionalnych i lokalnych sprawiają, że należy ponownie zdefiniować priorytety i zasady polityki kulturalnej.

○ Nowy kanon kultury polskiej

Pogodzenie tradycji z nowoczesnością jest poważnym wyzwaniem. W ostatnich dwóch dekadach kultura miała wpływ na kształt polskiej transformacji. Równocześnie jednak postrzegana była jako ostoja systemu wartości, norm i wzorów. Tym samym powrócono do podejścia martyrologicznego, romantycznego, niesprzyjającego budowaniu postaw otwartości. A przecież kultura to laboratorium przyszłości, zmienność, zróżnicowanie, pluralizm, wielość, indywidualność, pielęgnacja różnorodności kulturowej i dialogu kultur, a także czynnik budujący spójność społeczną, narzędzie walki z wykluczeniem. To również element rozwoju gospodarczego. Zadaniem państwa, samorządów i organizacji pozarządowych jest pomoc w poszukiwaniu i realizacji takiej koncepcji kultury, która uwzględniając powyższe cechy, nie zapomni o pielęgnowaniu tradycji, a równocześnie będzie współczesna i rozwojowa.

Fundamentalne znaczenie ma edukacja kulturalna młodzieży oraz zwiększanie kompetencji kulturalnych wszystkich Polaków. Naszym zadaniem będzie wprowadzenie w życie takiej polityki kulturalnej, która oprócz pielęgnowania dziedzictwa kulturowego, będzie dbać o twórców i sztukę współczesną, równy dostęp do kultury i jej dóbr, tworzenie dogodnych warunków do rozwoju przemysłu kultury, poszerzanie i unowocześnianie edukacji kulturalnej i umacnianie wielokulturowości, dialogu międzykulturowego i społeczeństwa obywatelskiego. Ważnym elementem tej polityki będzie aktywna postawa Polski wobec światowych i europejskich dyskusji, poświęconych rozwojowi kultury, szczególnie wcielaniu w życie postanowień konwencji UNESCO o ochronie i promocji różnorodności w ekspresji kulturalnej czy koncepcji obywatelstwa europejskiego.

○ Tendencje w polityce kulturalnej w Europie

Od początku lat 90. XX wieku w Europie eksponuje się znaczenie kultury nie

tylko jako podstawy rozwoju społecznego, ale i gospodarczego. Polityka kulturalna przestała być wyłącznie kosztowną dziedziną życia, finansowaną z budżetów publicznych. Stała się dochodowym przemysłem kultury (kinematografia, media, przemysł wydawniczy, fonografia, wzornictwo, grafika, nowe technologie, turystyka kulturalna etc.). Oba te działy wspólnie kształtują życie kulturalne, a związki między nimi mają coraz częściej charakter komplementarny.

Państwo nie wyzbywa się odpowiedzialności za kulturę, ale modyfikuje swoje kompetencje, by zwiększyć efektywność subsydiowanej działalności kulturalnej. Dominują dwie tendencje organizowania i finansowania kultury. Pierwsza z nich polega na włączaniu do zarządzania kulturą ciał pośredniczących – agencji, funduszy, rad będących organizacjami quasi-pozarządowymi, które zajmują się dystrybucją pieniędzy publicznych na działalność kulturalną. Druga polega na zmianie sposobu zarządzania publicznymi (subsidiowanymi) instytucjami kultury. To nowe podejście można określić jako oddalanie się instytucji od państwa. Często nazywa się je deetatyzacją instytucji kultury.

○ Sytuacja sektora kultury w Polsce

Po roku 1989 zaszły pozytywne zmiany w finansowaniu i organizacji kultury. Dużym osiągnięciem jest przełamanie monopolu państwa w tej dziedzinie, czyli decentralizacja publicznych zadań i umożliwienie instytucjom prywatnym (zwłaszcza non profit) pozyskiwania funduszy publicznych. Należy też odnotować pierwsze regulacje prawne, których celem jest zachęcenie prywatnych sponsorów i mecenasów do finansowania kultury. Choć w porównaniu z innymi krajami unijnymi publiczne finansowanie kultury w Polsce nadal jest znikome, w ostatnich latach wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa sukcesywnie rosną. W 2005 roku z budżetu państwa przeznaczono na kulturę 4281,4 mln zł (0,44 proc. PKB), czyli o 12,5 proc. więcej niż w 2004 roku. Ponadto Polska zaczyna umiejętnie korzystać z funduszy wspólnotowych.

Od 1989 żadna z partii nie zdecydowała się jednak na przekształcenia systemowe. Słabości obecnego systemu organizacji i finansów kultury to przede wszystkim:

- Źle przeprowadzona, nie uwzględniająca specyfiki sektora, decentralizacja zadań publicznych;
- Zasady organizowania i finansowania instytucji kultury, będące mieszanką rozwiązań obowiązujących w przedsiębiorstwach komercyjnych i w jednostkach gospodarki pozabudżetowej, które są wyraźnie

niedostosowane do charakteru instytucji;

- finansowanie kultury na podstawie ustaleń rocznych budżetów;
- możliwość wykorzystywania instrumentów finansowych do merytorycznego oddziaływania na działalność instytucji kultury;
- nierówne traktowanie różnych podmiotów w procesie podziału funduszy publicznych na zadania celowe; preferowanie instytucji kosztem projektów;
- zły stan monitorowania finansów kultury i rozwoju przemysłu kultury.

○ Reforma organizacji i finansowania kultury

Sprawą o fundamentalnym znaczeniu jest przeprowadzenie reformy organizacji i finansowania kultury. Według Platformy Obywatelskiej, jej filarami powinny być:

- wzmocnienie autonomii podmiotów prowadzących działalność kulturalną. Sprzyjać temu ma m.in. zwiększenie formalnoprawnych możliwości funkcjonowania publicznych instytucji kultury, w tym przekształcanie ich np. w fundacje lub spółki, oraz finansowanie działalności kulturalnej oparte na wieloletnim planowaniu;
- nowa kategoryzacja podmiotów w sektorze publicznym, uwzględniająca m.in. zmniejszenie liczby instytucji narodowych i prowadzenie wyłącznie gminnych samorządowych instytucji kultury;
- podkreślenie strategicznej, a nie zarządczej roli ministra kultury jako organu odpowiedzialnego za kształtowanie polityki kulturalnej państwa;
- zmiany obciążeń samorządów; wskazanie jednego szczebla samorządowego (gmina) jako zasadniczo właściwego do organizowania działalności kulturalnej oraz pozostawienia możliwości udzielania dotacji celowych w gestii samorządów wszystkich szczebli;
- zmiany zasad dofinansowania projektów kulturalnych, dopuszczające możliwość finansowania ich przez osoby fizyczne;
- wielość źródeł finansowania kultury, w tym poszukiwanie nowych rozwiązań w tym zakresie;
- dążenie do wydzielenia funduszy publicznych na dotacje celowe z Ministerstwa Kultury oraz utworzenie Rady Kultury i ciał branżowych (quangos), odpowiedzialnych za merytoryczne decyzje dotyczące rozdziału publicznych pieniędzy pozabudżetowych;

- poprawienie monitorowania realizacji polityki kulturalnej w Polsce. Proponowane przez Platformę Obywatelską zmiany, tworzące nowy, całościowy system organizowania i finansowania kultury w Polsce, zawarte zostaną w ustawie o charakterze ogólnym, obejmującej cały sektor. Będzie to pierwszy etap reformy.

Kolejnym będzie nowelizacja ustaw branżowych (dotyczących bibliotek, muzeów i kinematografii) oraz przygotowanie i wprowadzenie w życie nowych ustaw branżowych – dotyczących np. teatrów. Konieczna jest także nowelizacja, o charakterze dostosowawczym, niektórych ustaw dotyczących powszechnych podatków i finansów publicznych. Przyczyni się to do odpolitycznienia sektora poprzez decentralizację zarządzania i wprowadzenie niezależnych ciał doradczych i pośredniczących w procesie dystrybucji pieniędzy; zapewni instytucjom dogodne warunki funkcjonowania. Umożliwi to również finansowanie projektów składanych przez wszystkich działających w sferze kultury, zapewniając równość podmiotów; ustabilizuje sytuację finansową w sektorze poprzez wprowadzenie wieloletniego planowania oraz zapewni wielość źródeł finansowania kultury.

○ Finansowanie kultury z pieniędzy pozabudżetowych, w tym unijnych

Proponowane przez PO zmiany będą sprzyjać zwiększaniu funduszy publicznych przeznaczanych na kulturę przy jednoczesnej dbałości o pozabudżetowe źródła ich pozyskiwania. Chodzi tu zarówno o najefektywniejsze wykorzystanie dotacji unijnych, jak i tworzenie nowych możliwości pozyskiwania funduszy na kulturę z krajowych źródeł pozabudżetowych.

Dotacje strukturalne Unii są największym źródłem finansowania kultury z funduszy europejskich. Wkroczyliśmy w nowy okres finansowania strukturalnego obejmujący lata 2007–2013.

Zadaniem twórców polityki kulturalnej jest przekazanie klarownego sygnału środowisku kultury, jakie projekty będą współfinansowane przez poszczególnych dysponentów funduszy strukturalnych. Podstawowe priorytety polityki kulturalnej Polski należy zatem tak określić, aby uwzględniały cele strategiczne strukturalnej polityki finansowej wspólnoty, czyli:

- rozbudowę i modernizację infrastruktury kultury oraz ochronę dziedzic-

ctwa kulturowego – w tym rozwój nowych technologii, zasobów cyfrowych i mediów, a także promocję zagraniczną,

- wzrost konkurencyjności i zatrudnienia w sektorze kultury i jej przemysłów – w tym efektywności zarządzania w sektorze, ochrona własności intelektualnej, wspieranie młodych artystów i ich zatrudnienia,
- wzrost kompetencji kulturalnych społeczeństwa – w tym edukacja kulturalna.

Jednym z proponowanych przez PO krajowych pozabudżetowych źródeł finansowania kultury jest organizowanie na szczeblu samorządowym loterii lub gry liczbowej. Uzyskane w ten sposób pieniądze będą przeznaczone na kulturę. Szacuje się, że dochody z takiego przedsięwzięcia wyniosą od kilku do kilkunastu milionów złotych. Byłyby one wystarczające do zaspokojenia potrzeb lokalnych lub wybranych celów.

Innym rozważanym sposobem pozyskiwania pozabudżetowych funduszy jest wprowadzenie zasady „procent na kulturę”. Rozwiązanie to, zastosowane we Francji, zarówno stymuluje rynek sztuki, jak i wpływa na powiększanie kolekcji publicznych. Mechanizm polega na zobligowaniu podmiotów zaangażowanych w budowę, renowację lub rozbudowę obiektów publicznych do przeznaczania 1 proc. kosztów na sztukę współczesną.

Niezbędne jest też stworzenie nowych mechanizmów, zachęcających osoby i firmy prywatne do finansowania kultury.

W Polsce stosuje się inne, pośrednie, sposoby pozyskiwania pieniędzy na ten cel. Zaliczamy do nich przekazywanie części dopłat do stawek totalizatora sportowego na zadania kulturalne oraz finansowanie przez telewizję publiczną wydarzeń kulturalnych. Innym rozwiązaniem jest przekazywanie części przychodów przemysłu kinematograficznego na rodzime produkcje filmowe.

Należy jednak podkreślić, że tego typu rozwiązania muszą być zgodne z prawem unijnym, regulacjami WTO etc.

○ W stronę nowego ustroju kultury...

Program Platformy Obywatelskiej Kultura i jej przemysły to koncepcja zmian organizacji i finansowania kultury w Polsce, czerpiąca z doświadczeń krajów europejskich o dojrzałej gospodarce rynkowej i znacznie bogatszych. Nowy ustrój

kultury przyniesie pozytywne efekty na dwóch płaszczyznach:

Po pierwsze, na poziomie krajowym. Możliwość długofalowego planowania działalności kulturalnej, stabilizacja finansowa, poprawa warunków działalności artystycznej, przejrzystość zasad publicznego finansowania, większa niezależność i odciążanie instytucji kultury będzie prowadzić do ich większej wydajności i do większej dostępności kultury, a co za tym idzie, do poszerzenia jej wpływu na budowanie naszej tożsamości, a także społeczeństwa obywatelskiego.

Po drugie, zmiany te sprawią, że sektor kultury stanie się naszą wizytówką na świecie, i podobnie jak w innych rozwiniętych krajach europejskich, będzie generował dochody i nowe miejsca pracy, zwiększy atrakcyjność naszych regionów i stanie się jedną ze ścieżek prowadzących do wzrostu PKB.

12. SILNA I BEZPIECZNA POLSKA W UNII EUROPEJSKIEJ

Silną pozycję Polski w Europie i świecie może zagwarantować tylko prze-myślana i skutecznie prowadzona polityka zagraniczna i bezpieczeństwa, której celem będzie umocnienie pozycji Polski w strukturach Zachodu – Sojuszu Północnoatlantyckim i Unii Europejskiej. Punktem ciężkości polityki zagranicznej Rzeczypospolitej powinna być Europa, a w szczególności Unia Europejska

○ Polska racja stanu

Odzyskanie przez Polskę niepodległości oraz przystąpienie do NATO i UE dały Polsce najlepsze od kilkuset lat możliwości realizacji interesów stanowiących treść polskiej racji stanu. Do niezmiennych celów polskiej polityki zagranicznej, bez względu na sytuację międzynarodową, Platforma Obywatelska zalicza: zagwarantowanie suwerenności Rzeczypospolitej, zapewnienie jej bezpieczeństwa, stworzenie korzystnych warunków rozwoju gospodarczego i cywilizacyjnego oraz umacnianie jej pozycji międzynarodowej.

○ Zła polityka zagraniczna pod rządami PiS

Polityka zagraniczna PiS źle służyła naszym narodowym interesom, nie wykorzystywała naszego potencjału, nie wykorzystała możliwości, jakie dało nam członkostwo w UE, była prowadzona niekompetentnie, nie spełniła uzasadnionych aspiracji Polaków, pogorszyła pozycję i wizerunek naszego kraju w Europie i świecie.

○ Członkostwo w Unii Europejskiej. Szybko dogonić europejski peleton

Główne wyzwanie, przed którym stanęła Polska, streszcza się w pytaniu: Jak dzięki przynależności do Unii dogonić peleton krajów „starej Unii” i nie dać się wyprzedzić krajom, które niedawno do Unii przystąpiły?

Platforma Obywatelska zapewni realizację tego ambitnego celu poprzez maksymalne wykorzystanie wszystkich możliwości, jakie daje nam członkostwo w Unii, i jak najszybsze przeprowadzenie zasadniczych reform. Reform, które pozwolą na istotne zwiększenie zagranicznych inwestycji w naszym kraju, a przez to na zmniejszenie bezrobocia, obniżenie podatków i dostosowanie naszego systemu edukacyjnego do znacznie nowocześniejszych standardów światowych.

Skuteczne wykorzystanie funduszy europejskich pozwoli milionom Polaków podnieść znacząco jakość życia. Pomoże także zmodernizować administrację, poprawić poziom usług, wzmocnić pozycję kultury narodowej i zwiększyć atrakcyjność Polski jako miejsca do inwestowania i turystyki. Polska powinna nie tylko odzyskać utracony wizerunek lidera przemian w naszej części Europy; powinna pójść znacznie dalej: poprzez swoją aktywność w procesie integracji stać się jednym z liderów Unii.

○ Solidarna Europa, europejska tożsamość kulturowa i cywilizacyjna

Chcemy, by zasada solidarności pozostała podstawą wewnętrznej spójności Unii. Prawdziwa wspólnota nie może istnieć bez solidarności. Solidarność europejska jest fundamentem integracji. Zmniejszanie unijnego budżetu tuż po poszerzeniu było błędem. Nie można mieć więcej Unii za mniej pieniędzy. Poszerzona Unia potrzebuje solidarności zarówno ekonomicznej jak i politycznej. Wsparcie udzielane biedniejszym regionom i państwom Wspólnoty stanowi niezbywalny warunek kontraktu integracyjnego, a nie przejaw dobroczynności. Platforma Obywatelska będzie zabiegała o to, by Unia Europejska podtrzymała i rozwinęła mechanizmy wsparcia biedniejszych regionów i państw, które dokonały transformacji ustrojowej i weszły do Unii, oraz solidarnie udzielała nadal poparcia ich żywotnym interesom politycznym w zakresie polityki wschodniej. Celem integracji europejskiej nie może być uniformizacja wartości, tradycji, czy obyczajów, ale jedność w różnorodności. Unia Europejska powinna chronić różnorodność tworzących ją kultur i narodów.

○ Solidarność energetyczna

W debacie na temat przyszłości Europy, Polska pod rządami Platformy Obywatelskiej stanie się liderem w kreowaniu nowych pomysłów i inicjatyw służących dalszemu pogłębieniu integracji europejskiej. Przykładem takiej aktywności jest zgłoszona przez nas propozycja rozszerzenia traktatowej klauzuli solidarności na bezpieczeństwo energetyczne, która znalazła szerokie wsparcie w Europie i została uwzględniona w projekcie nowego unijnego traktatu. Przygotujemy propozycje dot. jej uruchomienia. Będziemy aktywni w tworzeniu założeń wspólnej polityki energetycznej UE tak, aby zagwarantowane były w niej interesy naszego kraju.

○ Wspólna polityka zagraniczna Unii Europejskiej

Chcemy, by Unia Europejska przejęła większą odpowiedzialność za bezpieczeństwo Europy i świata. Unia powinna uzyskać zdolność koordynowania zadań polityki zagranicznej i bezpieczeństwa oraz ich realizacji.

Popieramy pogłębienie integracji w zakresie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, ustanowienie funkcji Wysokiego Przedstawiciela UE ds. Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa („europejskiego ministra spraw zagranicznych”) oraz utworzenie Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych („europejskiej dyplomacji”). Silna Unia Europejska powinna pozostawać w strategicznych i partnerskich stosunkach ze Stanami Zjednoczonymi. To właśnie UE i Sojusz Północnoatlantycki ponoszą odpowiedzialność za globalny pokój, bezpieczeństwo i stabilność porządku międzynarodowego.

○ Nowoczesna gospodarka, nowe miejsca pracy na rynku europejskim

W interesie Polski leży sukces strategii Wzrostu i Zatrudnienia (tzw. Agendy Lizbońskiej) UE. Od jej powodzenia zależy trwałe utrzymanie się Europy w czołówce światowego wzrostu gospodarczego, postępu technologicznego oraz konkurencyjności na rynkach międzynarodowych. Jej sukces jest warunkiem zapewnienia vitalności i atrakcyjności europejskiego modelu społeczno-gospodarczego, który musi polegać na łączeniu wolności, sprawiedliwości i solidarności. Szczególnie popieramy te zapisy Strategii, które służą otwieraniu rynków, deregulacji oraz wsparciu małej i średniej przedsiębiorczości. Polacy powinni jak najszybciej mieć zagwarantowany nieskrępowany dostęp do unij-

nego rynku pracy i usług. Niepokoi nas opóźnienie Polski w realizacji zadań Strategii. Jest to szczególnie niezrozumiałe, gdy bierze się pod uwagę ogromną emigrację Polaków w poszukiwaniu pracy za granicą.

○ Europa bliżej obywatela

Platforma Obywatelska wychodząc z założenia, że polska obecność w UE powinna przynosić wymierne korzyści wszystkim Polakom, wzmocni europejskie programy wymiany studenckiej, uczniów i nauczycieli, tak by więcej Polaków mogło z nich korzystać. Chcąc wyjść naprzeciw rosnącemu zainteresowaniu uczestnictwem w coraz liczniejszych programach unijnych stworzymy sieć ośrodków informujących Polaków o możliwościach korzystania z programów unijnych, wzorowanych na centrach EUROPE DIRECT Komisji Europejskiej. Platforma Obywatelska zapewni większe wsparcie rządu dla uczestnictwa polskich placówek badawczych w programach badawczych UE, tak by więcej środków płynęło do polskich ośrodków.

○ Polityka europejska Platformy Obywatelskiej – aktywna i kompetentna

Rząd Platformy Obywatelska aktywnie włączy się w dyskusję nad przyszłym budżetem Unii. Jest to kluczowa sprawa dla zapewnienia dynamicznego rozwoju Polski, gdy wyczerpią się aktualne fundusze europejskie, przewidziane dla Polski. Obecny rząd sprawę tę zlekceważył. Przeprowadzimy rzetelną analizę dotyczącą terminu wejścia do strefy euro. Zostanie ona zaprezentowana opinii publicznej i na jej podstawie – i po konsultacji społecznej – rząd będzie w stanie podjąć decyzje w tej kwestii.

Przygotujemy polskie przewodnictwo w UE w 2011 r. będzie to ogromny test sprawności dla polskiej administracji. Aby sobie z nim poradzić, potrzebny jest sprawny i kompetentny rząd. Będziemy prowadzić aktywny i skuteczny lobbing na rzecz polskiego rolnictwa i jego szans na modernizację w trakcie nadchodzącej unijnej dyskusji o przyszłości Wspólnej Polityki Rolnej. Będziemy aktywni w europejskiej dyskusji o wzmocnieniu koordynacji działań prokuratorów i służb policyjnych tak, aby skuteczniej zwalczać przestępczość transgraniczną. Stworzymy program szkoleniowy dla kandydatów do pracy w instytucjach UE i będziemy prowadzić aktywny lobbing na rzecz większego zatrudnienia Polaków w instytucjach UE.

○ Strategiczne partnerstwo ze Stanami Zjednoczonymi

Równie ważnym zadaniem jak aktywne działanie na rzecz wzmocnienia polskiej pozycji w UE jest utrzymywanie możliwie bliskich i sojuszniczych związków ze Stanami Zjednoczonymi. Wymaga to z naszej strony trzeźwego podejścia i dbałości o realne korzyści. W naszym żywotnym interesie powinno leżeć utrzymanie amerykańskiej obecności w Europie i pielęgnowanie strategicznego partnerstwa polsko-amerykańskiego.

Polityka poprzednich rządów doprowadziła do radykalnego spadku polskiego proamerykanizmu. Platforma Obywatelska będzie prowadzić bardziej zrównoważoną i partnerską politykę wobec USA.

Obok powiązań w sferze bezpieczeństwa, zapewnimy rozwój kontaktów i współpracy w innych dziedzinach, zwłaszcza w sferze gospodarczej. Szczególnie pożądanym jest wzrost inwestycji amerykańskich w Polsce.

○ Partnerstwo z sąsiadami, Trójkąt Weimarski

W żywotnym interesie naszego kraju leży rozwój i umacnianie dobrych stosunków z państwami UE, zwłaszcza z naszymi unijnymi sąsiadami: Niemcami, Czechami, Słowakami oraz Litwinami. Strategiczne więzi i dobry klimat stosunków z naszym zachodnim sąsiadem – Niemcami mają znaczenie nie tylko dla naszych obu narodów. Są one ważne w kontekście transatlantyckim oraz w odniesieniu do stosunków Unii Europejskiej z Rosją i Ukrainą. Pamiętając o trudnych i niestety nie rozwiązanych dotychczas problemach wynikających z tragicznej przeszłości, która do dziś kładzie się cieniem na stosunkach polsko-niemieckich, będziemy zmierzać do ich ostatecznego zamknięcia.

Zbliżone znaczenie będziemy przypisywać stosunkom polsko-francuskim. Ze względów historycznych i geopolitycznych, Platforma Obywatelska będzie zabiegać o kontynuację dialogu i współpracy w ramach Trójkąta Weimarskiego.

○ Rosja

Polityka wobec Rosji wymaga oparcia na chłodnej kalkulacji, wyzbycia się zbędnych emocji i pustych gestów. Nie mogą one utrudniać osiągnięcia naszych celów politycznych. Dostrzegając w rosyjskiej polityce wobec Polski nieprzyjemne akcenty oraz nieprzewyciężone kompleksy, musimy starać się prowadzić politykę „długiego marszu” polegającą na cierpliwym dialogu politycznym z Moskwą,

wyjaśnianiu rozbieżności i eliminowaniu napięcia. W interesie obu naszych narodów, ciężko doświadczonych przez historię, leżą stosunki dobrosąsiedzkie oraz szerokie kontakty gospodarcze, społeczne, kulturalne i samorządowe. Odrzucaamy fatalizm historii i wierzymy, że zbudowanie takich stosunków jest możliwe.

🕒 Ukraina

Wielkim i ważnym partnerem Polski w tej części Europy pozostaje Ukraina. Będziemy konsekwentnie wspierać przemiany demokratyczne w tym kraju i jego dążenia do integracji z Zachodem ze świadomością, iż to przede wszystkim polityczna wola i społeczna mobilizacja samych Ukraińców jest miarą tych aspiracji i warunkiem ich powodzenia.

Będziemy niezmiennie pozostawać sojusznikiem Ukrainy w jej zbliżaniu się do NATO i UE, nawet jeśli ten proces zajmie więcej czasu, niż początkowo sądziliśmy.

🕒 Polacy poza granicami kraju

Państwo polskie musi dbać o utrzymywanie bliskich więzi między Polakami żyjącymi w Rzeczypospolitej a Polakami poza granicami kraju. Celem naszej polityki w tej sferze będzie pomoc w zachowywaniu tożsamości kulturowej i narodowej osób polskiego pochodzenia zamieszkujących za granicą. Rzeczpospolita musi szczególną opieką otaczać polską emigrację zarobkową ostatnich lat. Polakom zmuszonym do wyjazdu ze względu na brak pracy lub trudne warunki życiowe i nikłe perspektywy ich poprawy zapewnimy stały kontakt z krajem, jego językiem i kulturą. To jedno z największych wyzwań, przed którymi stanęła polska polityka.

🕒 Jak zachęcić Polaków do powrotu do domu?

Stworzymy w kraju warunki do ich szybkiego powrotu nad Wisłę. Ich wykształcenie, energia i pracowitość powinny znaleźć ujście w pracy na rzecz Polski. Do decyzji o powrocie do Ojczyzny nie może ich zniechęcać tworzony przez obecny obóz władzy duszny klimat życia publicznego i systematyczne przekształcanie Polski w zacofany i skłócony z otoczeniem zaścianek. Wprowadzimy w życie liczne rozwiązania, o czym piszemy także w rozdziale 6. Platforma Obywatelska przygotowała narodowy program „Powrót do domu”. Planujemy objęcie wraca-

jących emigrantów ulgami podatkowymi, także w składkach emerytalno rentowych i stworzenie im korzystnych warunków inwestycyjnych. Rozważymy przeprowadzenie abolicji podatkowej dla wracających z zagranicy do domu.

○ Potrzebna debata

Platforma Obywatelska stworzy warunki dla poważnej debaty o najważniejszych sprawach zagranicznych, warunki, w których będzie miejsce na dialog i konsultacje z opozycją parlamentarną, bez epitetów i oskarżeń o zdradę stanu. Ułatwi to znajdowanie ponadpartyjnego porozumienia w najważniejszych dla Polski sprawach. Platforma Obywatelska w przeszłości wielokrotnie dawała już dowody gotowości do tworzenia takiego konsensusu.

○ Aktywna i skuteczna dyplomacja

Szanse realizacji celów i założeń polityki zależą od sposobu i stylu jej uprawiania. Pewność i obliczalność w grze międzynarodowej są atutami, które lekceważył ostatni rząd. Jego kompleksy i fobie prowadzą do marginalizacji Polski, z którą inni liczą się tylko ze względu na jej obecną skłonność do negacji i wetowania. Skuteczna polityka zagraniczna jest polityką aktywną, przedstawiającą inicjatywy, uczestniczącą w dialogu międzynarodowym, zabiegającą o zrozumienie polskich intencji i interesów, zdobywającą dla nich wsparcie i sojuszników. Taką politykę będzie prowadziła Platforma Obywatelska.

○ Odpowiedzialna polityka bez kompleksów

Polska polityka wymaga otwartości i należytego rozumienia Europy i świata. Polska odpowiedzialna, przyjazna i życzliwa wobec swego otoczenia, budząca szacunek swym wkładem w budowanie lepszej Europy i świata, będzie Polską lepszą dla swych obywateli, dumnych z jej przeszłych dokonań i pełnych wiary w jej przyszłe możliwości.

○ Polityka Bezpieczeństwa. Nowe wyzwania dla Polski

W ostatnich latach radykalnie zmienił się sposób postrzegania bezpieczeństwa. Nabrała tempa rewolucja informacyjna, proces globalizacji uległ nagłemu przyspieszeniu. Tradycyjne zagrożenia zmieniły swój charakter. W istotny sposób wzrosło znaczenie zagrożeń asymetrycznych. Polski system bezpieczeń-

stwa nie jest na to przygotowany. W związku z łatwością, z jaką zagrożenia mogą przekraczać granice państw i kontynentów, granica między bezpieczeństwem zewnętrznym i wewnętrznym zaciera się na naszych oczach.

Choć terroryzm swoje źródła ma daleko od granic naszego kraju, jego finansowanie, rekrutacja i przygotowanie aktów terrorystycznych może mieć miejsce bądź to na naszym terytorium, bądź też u naszych sąsiadów. Polska w każdej chwili może stać się państwem tranzytowym dla terrorystów. Nie sposób też wykluczyć aktów i zamachów terrorystycznych w którymkolwiek z polskich miast.

Możliwość proliferacji broni masowego rażenia rodzi uzasadnione obawy przed terroryzmem o masowym zasięgu. „Państwa upadłe” potęgują te obawy – dając schronienie lub sponsorując organizacje terrorystyczne.

W naszym bezpośrednim otoczeniu strategicznym wciąż nie da się wykluczyć możliwości tradycyjnych kryzysów i konfliktów, podsycanych i uzupełnianych groźbami szantażu militarnego i ekonomicznego, w tym zwłaszcza energetycznego.

○ Zintegrowane podejście do bezpieczeństwa

Aby skutecznie radzić sobie we współczesnym środowisku bezpieczeństwa, niezbędna jest ścisła współpraca międzynarodowa – sojusznicza i dwustronna. Jednym z podstawowych warunków jej skuteczności jest wnoszenie doń własnego wkładu, odpowiadającego naszym aspiracjom i możliwościom. Dlatego musimy w pierwszej kolejności troszczyć się o swój potencjał obronny, pamiętając jednakże, że żadne z państw, nawet o najpotężniejszym potencjale, nie jest w stanie w pojedynkę stawić czoła nowym wyzwaniom. Stąd konieczność coraz dalej idącej współpracy.

Obecny charakter wyzwań i zagrożeń wymaga nowego zintegrowanego podejścia do strategii i systemu bezpieczeństwa narodowego. To nie może być system luźno powiązanych resortowych segmentów. Nadchodzi era bezpieczeństwa kompleksowego.

To właśnie dlatego Platforma Obywatelska opowiada się za zintegrowanym systemem bezpieczeństwa narodowego, łączącym jego wymiary zewnętrzny i wewnętrzny, cywilny i wojskowy, konsolidującym problematykę reagowania obronnego i kryzysowego, opartym na szerokim współdziałaniu Sił Zbrojnych ze służbami cywilnymi.

Na takie podejście kładą ogromny nacisk nasi sojusznicy w NATO, a złasz-

cza UE, dla której współpraca cywilno-wojskowa jest zasadniczym elementem jej strategii bezpieczeństwa.

○ Wymagania wobec polskiej polityki bezpieczeństwa

Nowa rzeczywistość stawia nowe wymagania wobec naszej polityki bezpieczeństwa. Nasza polityka bezpieczeństwa będzie:

- Po pierwsze, realistyczna i całościowa. Oznacza to, że miarą naszych aspiracji winny być rzeczywiste możliwości naszego państwa i gospodarki.
- Po drugie, nowoczesna i profesjonalna, czyli uwzględniająca najnowsze światowe tendencje w teorii oraz praktyce bezpieczeństwa i realizowana przez profesjonalistów, a nie przez zdyscyplinowanych funkcjonariuszy partyjnych.
- Po trzecie, długofalowa i kreatywna, czyli wyprzedzająca, opierająca się na strategii, a nie doraźnym reagowaniu na bieżące potrzeby. Winna być ona nowatorska i twórcza, a nie naśladowcza i recenzencka.
- Po czwarte, sojusznicza i partnerska, czyli ściśle powiązana z polityką bezpieczeństwa NATO i UE oraz zakładająca umacnianie dwustronnych relacji z sąsiadami i innymi istotnymi dla naszego bezpieczeństwa państwami, w szczególności z USA.

○ Sojusz Północnoatlantycki głównym gwarantem bezpieczeństwa Polski

Szczególne miejsce w naszej polityce bezpieczeństwa zajmuje NATO. Będziemy zabiegać o umacnianie roli i zdolności Sojuszu Północnoatlantyckiego jako platformy jedności świata zachodniego, instytucji umacniającej związki transatlantyckie, organizacji będącej instrumentem obrony transatlantyckich interesów na płaszczyźnie globalnej. Nasza obecność w NATO stanowi gwarancję polskiego bezpieczeństwa. Będziemy zabiegać o to, by Sojusz był zdolny nie tylko do skutecznej obrony terytorium państw członkowskich, ale także do prowadzenia operacji pokojowych i zwalczania zagrożeń asymetrycznych, w tym terrorystycznych. Zaangażowanie NATO w sprawy bezpieczeństwa globalnego musi być prowadzone roztropnie i selektywnie, aby nie narażać wiarygodności Sojuszu, nie dopuścić do osłabienia jego spójności lub nadwyrężania jego zdolności do działania. Należy unikać różnicowania standardów bezpieczeństwa wewnątrz Sojuszu. Dlatego m.in. projekt amerykańskiej tarczy antyrakietowej

powinien być spójny z koncepcją NATO ustanowienia sojuszniczej obrony przeciw rakietom krótkiego i średniego zasięgu.

○ Polska w polityce bezpieczeństwa i obrony Unii Europejskiej

Platforma Obywatelska opowiada się za pogłębieniem i wzmocnieniem Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony, tak aby z czasem stała się ona drugim, równorzędnym do NATO filarem naszego bezpieczeństwa narodowego. Już teraz UE prowadzi swoje pierwsze misje pokojowe, dysponuje siłami szybkiego reagowania, tworzy Grupy Bojowe. W nowym traktacie znalazła się klauzula solidarności na wypadek zagrożenia terrorystycznego oraz zasada pomocy wzajemnej na wypadek agresji na terytorium któregośkolwiek z państw członkowskich. W naszym interesie leży także wspólne planowanie obronne oraz koordynacja zakupów i zaopatrzenia sił zbrojnych UE.

○ Transformacja sił zbrojnych

Podstawowym elementem systemu bezpieczeństwa narodowego są Siły Zbrojne RP. Konieczna jest ich racjonalna transformacja, dostosowująca je do nowych zagrożeń i wyzwań. Strategia transformacyjna winna uwzględniać przede wszystkim:

- Pełną profesjonalizację sił zbrojnych, z zawieszeniem obowiązku służby wojskowej (poboru) i z zapewnieniem obywatelom możliwości ochotniczego spełniania powszechnego obowiązku obrony w innych formach.
- Dokonanie „skoku modernizacyjnego” w zakresie techniki wojskowej. Oznacza to konieczność podniesienia do co najmniej 25 proc. udziału wydatków majątkowych w budżecie MON, kontynuację obecnych i ustanowienie nowych wieloletnich programów modernizacyjnych.
- Przeprowadzenie kompleksowej reformy systemu kierowania i dowodzenia, zakładającej oparcie go na strukturach połączonych oraz skonsolidowanie wokół trzech podstawowych funkcji: planowania strategicznego, dowodzenia bieżącego (w tym zarządzania zasobami) i dowodzenia operacyjnego, przy jednoczesnym spłaszczeniu struktury dowodzenia.
- Opracowanie racjonalnej strategii udziału w misjach i operacjach mię-

dzynarodowych. Nasza rola nie może ograniczać się tylko do wysyłania żołnierzy w zapalne punkty świata. Udział Polski w przywracaniu stabilności i pokoju nie powinien przekraczać naszych realnych możliwości, powinien być za to powiązany z naszymi interesami politycznymi i gospodarczymi. Polska powinna wyzbyć się nadgorliwości w szafowaniu naszym zaangażowaniem wojskowym poza granicami kraju. Platforma Obywatelska stojąc na stanowisku, że Państwo Polskie winno wywiązywać się z przyjętych na siebie zobowiązań, opowiada się za niepodejmowaniem decyzji o przedłużeniu polskiej obecności wojskowej w Iraku o kolejny rok. W przypadku misji afgańskiej Platforma Obywatelska będzie zmierzała do zmiany charakteru polskiego zaangażowania w tym kraju z wojskowego na cywilny lub cywilno-wojskowy. Będziemy też zabiegali o ewolucję sojuszniczego podejścia do kwestii afgańskiej i akcentowanie jej wymiaru cywilnego (nation building). Należy zapewnić realny udział parlamentu w realizacji tej strategii poprzez ustalanie kilkuletniego budżetu operacyjnego na misje międzynarodowe i rzeczywiste kontrolowanie jego realizacji. Platforma Obywatelska nie zgadza się na politykę ekspedycyjną proklamowaną przez Ministra Spraw Zagranicznych w rządzie PiS.

- Zastąpienie wojsk Obrony Terytorialnej systemem powszechnego przygotowania obronnego struktur cywilnych i obywateli na szczeblach lokalnych (tworząc nowoczesnie rozumiany system bezpieczeństwa terytorialnego)
- Przekształcenie służb wywiadu i kontrwywiadu wojskowego w struktury wchodzące w skład resortu obrony i wprowadzenie ustawowego zakazu podejmowania się przez żołnierzy funkcji tajnych współpracowników służb specjalnych oraz zakazu werbowania tajnych współpracowników wśród żołnierzy przez służby specjalne.
- Wypracowanie czytelnych zasad funkcjonowania wojskowego potencjału naukowo-badawczego wspólnie z przemysłem obronnym oraz zreformowanie i skonsolidowanie szkolnictwa wojskowego, w tym utworzenie ponadresortowej Akademii Bezpieczeństwa Narodowego, jako eksperckiego i dydaktycznego zaplecza najwyższych władz państwa w dziedzinie bezpieczeństwa zintegrowanego.

